

Uitvoeringsrapportage landspakketten

Aruba, Curaçao en Sint Maarten

Periode: 16 mei 2022 – 15 augustus 2022

Datum   30 augustus 2022
Status   Finale versie

Inhoudsopgave

Uitvoeringsrapportage landspakketten no.3 2022	3
1. Inleiding	3
2. Voortgang landspakket Aruba	3
3. Voortgang landspakket Curaçao	5
4. Voortgang landspakket Sint Maarten	7
Bijlage A: Voortgang Uitvoeringsagenda's op activiteitniveau	11
Bijlage A.1: Voortgang Uitvoeringsagenda Aruba op activiteitniveau	12
Bijlage A.2: Voortgang Uitvoeringsagenda Curaçao op activiteitniveau	23
Bijlage A.3: Voortgang Uitvoeringsagenda Sint Maarten op activiteitniveau	45
Bijlage B: Zienswijzen van de Landen op Uitvoeringsrapportage	59
Bijlage B.1: Zienswijze Aruba	59
Bijlage B.2: Zienswijze Curaçao	59
Bijlage B.3: Zienswijze Sint Maarten	59
Bijlage C: Reactie TWO op Zienswijzen	60
Bijlage C.1: Reactie TWO op zienswijze Aruba	60
Bijlage C.2: Reactie TWO op zienswijze Curaçao	61
Bijlage C.3: Reactie TWO op zienswijze Sint Maarten	61

Uitvoeringsrapportage landspakketten no.3 2022

1. Inleiding

Sinds begin 2021 is door de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten (hierna: de Landen) en de Tijdelijke Werkorganisatie (hierna: TWO) gewerkt aan de invulling van de landspakketten. De thema's en maatregelen uit deze landspakketten worden periodiek per land uitgewerkt in Uitvoeringsagenda's. In de Uitvoeringsagenda wordt vastgelegd welke concrete stappen genomen moeten worden om de hervormingen uit de landspakketten te realiseren. In elke Uitvoeringsagenda zijn prioriteiten gesteld en de acties zijn zo concreet mogelijk benoemd. Op dit moment worden elk kwartaal nieuwe Uitvoeringsagenda's opgesteld.

Conform de ontwerp-consensusrijkswet COHO, verstrekt de TWO periodiek een rapportage over de uitvoering van de landspakketten (hierna: de Uitvoeringsrapportage), met daarin in ieder geval een beoordeling van de voortgang op de afspraken zoals gemaakt in de Uitvoeringsagenda's.

Deze derde Uitvoeringsrapportage van 2022 beschrijft de voortgang van de landspakketten gedurende de periode 16 mei 2022 tot en met 15 augustus 2022. De rapportage ziet daarmee op gedeeltes van de Uitvoeringsagenda's van het tweede en derde kwartaal van 2022.

De volgende secties van de Uitvoeringsrapportage beschrijven de specifieke ontwikkelingen en voortgang van de Uitvoeringsagenda's van de afgelopen drie maanden per Land. Vervolgens bevat Bijlage A een voortgangsrapportage op activiteitsniveau per Land. Deze voortgangsrapportages geven een beoordeling van de voortgang, ongeacht wie de verantwoordelijke voor of uitvoerder van die afspraken is. Onvoldoende voortgang hoeft niet altijd verwijtbaar aan een Land te zijn. In de kolom toelichting van de voortgangsrapportages wordt de oorzaak van eventuele vertragingen nader toegelicht. De zienswijzen van de Landen op deze Uitvoeringsrapportage, evenals de reactie van de TWO op de zienswijzen van de Landen, zijn bijgevoegd als respectievelijk Bijlage B en C.

2. Voortgang landspakket Aruba

In de afgelopen drie maanden is er goede voortgang bereikt bij de meeste maatregelen uit het landspakket Aruba, met uitzondering van de hervormingen op het gebied van belastingen (thema C) waarvoor Aruba bestuurlijk heeft besloten om de geplande invoering van het nieuwe belastingstelsel niet meer door te zetten per 1 januari 2023. Dit besluit is eenzijdig genomen zonder overleg met of nadere toelichting aan de TWO, wat vraagt om politieke bijsturing.

Ondanks de overwegend goede voortgang blijft de beperkte coördinerende en beleidsvormende capaciteit binnen de Arubaanse overheid echter een risicofactor voor de voortgang, zeker als het in de komende periode op implementatie aankomt. De komende tijd zal de specifieke capaciteitsbehoefte per thema of aandachtsgebied nader in kaart worden gebracht. Deze inventarisatie omvat het schrijven van profielschetsen, alsmede een inschatting van hoeveelheid FTE per thema of aandachtsgebied, zodat hier concreet een invulling voor kan worden gezocht.

Inmiddels zijn er voor Financieel Beheer en Zorg (thema's A en F) profielschetsen aangeleverd voor programmamanagers en wordt er intern bij Aruba gewerkt aan het vrijmaken van additionele capaciteit voor de werkzaamheden rondom het landspakket voor Financieel Beheer. Verder zijn voor maatregelen op het gebied van de kanspelsector (H.2) en ondernemerschap en investeringsklimaat (E.6) kwartiermakers aangesteld ter ondersteuning van de werkzaamheden, respectievelijk bekostigd door Aruba en TWO Nederland.

Voor Financieel Beheer (thema A) is de roadmap conform planning bestuurlijk vastgesteld, welke inzicht geeft in alle activiteiten die moeten plaatsvinden om uiteindelijk het financieel beheer duurzaam op orde te krijgen. In deze roadmap zijn ook de aanbevelingen uit het rapport om de financiële organisatie te versterken meegenomen. Dit betreft een meerjarig traject waarbij eerst de basis op orde moet worden gebracht. Hiermee zal naast de getrouwheid van de financiële informatie ook de rechtmatigheid van de inkomsten en de uitgaven geborgd worden, wat zich op termijn moet vertalen in een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening. Daarnaast wordt er additioneel een aparte roadmap opgesteld ter behoeve van de begrotingssystematiek en zijn er een aantal concrete stappen gezet op bijvoorbeeld het gebied van de financiële regelgeving en de controleerbaarheid van de financiële informatie.

Op basis van de opgestelde roadmap met betrekking tot Kosten en Effectiviteit Publieke Sector (thema B) is in de maand juli een concrete eerste stap gezet tot het herinrichten van het overheidsapparaat. Dit is een majeur traject voor Aruba gezien de scope en impact. Er is derhalve besloten om dit traject te laten uitvoeren met ondersteuning door een externe partij. Tijdens een zgn. pressure cooker sessie zijn de benodigde documenten opgesteld in voorbereiding op aanbesteding van dit traject. De komende periode zal dit politiek-bestuurlijk worden afgestemd, ten einde dit najaar de daadwerkelijke aanbestedingen uit te voeren. Daarnaast is binnen thema B goede voortgang geboekt op het gebied van doorlichting van de (semi-)overheidsbedrijven (B.2) en is de verwachting dat het eindrapport in het vierde kwartaal conform planning bestuurlijk wordt vastgesteld, inclusief een inhoudelijke beleidsreactie m.b.t de aanbevelingen en de implementatie hiervan. De aanbevelingen zullen zich o.a. richten op governance structuren en beleidsmatige strategische keuzes voor elk van de zes onderzochte organisaties.

Vanwege het bovengenoemde bestuurlijk besluit van de Arubaanse overheid om het nieuwe belastingstelsel niet per 1 januari 2023 in te voeren (C.1), vervalt de in augustus geplande evaluatie van de voortgang van de implementatie van het wetsontwerp voor dit nieuwe fiscale stelsel. Daarnaast zijn er zorgen over de voortgang van de doorontwikkeling van de belastingdienst, met name op het gebied van capaciteit en het inhalen van de achterstanden. Ook hier zijn gesprekken gaande om na te gaan in hoeverre aan de capaciteitsbehoefte een invulling gegeven kan worden.

De overkoepelende notitie Arbeid en Zekerheid (E.1/E.4) is door de Ministerraad goedgekeurd en vormt de basis voor een brede maatschappelijke consultatie, die begin september nader vorm zal krijgen middels een meerdaags tripartiet

congres, met deelname van de Arubaanse sociale partners. De input die tijdens deze maatschappelijke consultatie wordt gegeven zal leiden tot het uiteindelijke principebesluit voor de hervorming van het arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel eind december. Lange interne besluitvorming aan Arubaanse zijde heeft ertoe geleid dat de implementatie van het integrale meer-jaren plan van aanpak om illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten tegen te gaan (E.3) is vertraagd. Ondertussen is de draad weer opgepakt en zal begonnen worden aan de uitvoering van de quick wins uit het implementatieplan.

Op het gebied van zorg (thema F) heeft Aruba, mede op basis van de aanbevelingen van rapport Hubben, inmiddels een concept roadmap aangeleverd die eind september bestuurlijk moet worden vastgesteld.

3. Voortgang landspakket Curaçao

De voortgang bij de maatregelen in het landspakket Curaçao geeft in het derde kwartaal een gemengd beeld, vooral omdat op een aantal thema's de vertragingen zijn toegenomen. Steeds meer activiteiten komen nu in de implementatiefase. Dat blijkt lastig en weerbarstig, en vraagt om doorzettingskracht en een strakke aansturing van het proces.

Voor de voortgang bij de maatregelen op het terrein van het ondernemersklimaat (E.6) vragen om extra aandacht en politieke bijsturing, omdat de vertragingen hier steeds structureler worden. Het is, een jaar na oplevering van de onderzoeken 'red tape' en 'cost of doing business', nog steeds niet gelukt om tot de plannen van aanpak te komen voor de uitvoering van de aanbevelingen.

Ook bij de thema's financieel beheer (thema A) en publieke sector (thema B) zijn er vertragingen. Deze vertragingen zijn grotendeels veroorzaakt door langlopende besluitvormingsprocessen bij Curaçao rond opdrachtverlening en plannen van aanpak, waardoor geplande en vaak al voorbereide activiteiten niet op tijd konden starten of op het laatste moment weer door Curaçao gewijzigd werden. De TWO vraagt aandacht voor een sterkere sturing op de tijdige uitvoering van deze activiteiten en regie vanuit de Nationale Hervormingscommissie (NHC) om de gemaakte afspraken in de Uitvoeringagenda tijdig te kunnen realiseren. De NHC heeft hierop inmiddels geïntervenieerd en een nieuwe werkwijze en procedures voorbereid die nog door de Raad van Ministers op Curaçao moeten worden vastgesteld.

Op thema B worden, ondanks de bovengenoemde vertragingen, ook goede tussenresultaten geboekt, mede dankzij de ingestelde programmaorganisatie. In de vorige rapportageperiode zijn er zorgen benoemd over de aansluiting tussen de programmaorganisatie en de staande organisatie. Dit heeft geleid tot samenwerkingsafspraken, die door zowel NHC als de TWO gemonitord zullen blijven worden.

Voorbeelden van de behaalde tussenresultaten bij thema B zijn de richtinggevende principes voor de verdere organisatie-inrichting, die voortkomen uit het traject topkader (B.4.1.1) en nu worden vertaald naar een implementatieplan. Deze implementatie heeft gevolgen voor de inrichting van de gehele overheidsorganisatie en vraagt om breed politiek en maatschappelijk commitment. Ook op het gebied van huisvestingsbeleid voor de overheid (B.10) zijn de eerste goede resultaten zichtbaar. Inmiddels zijn meer dan 300 objecten

gekoppeld aan de administratie voor materiële vaste activa. De ingestelde werkgroep met leden van meerdere departementen moet nu aan de slag om de overheidshuisvesting efficiënter te laten functioneren.

De maatregelen om het financieel beheer op orde te brengen (thema A) laten in de voortgang een wisselend beeld zien. Enerzijds worden goede en concrete stappen gezet, anderzijds is er sprake van vertraging in de besluitvorming rond plannen van aanpak met gevolgen voor een aantal aanbestedingen. Daar waar deadlines niet zijn gehaald, zijn inmiddels maatregelen genomen om verdere vertraging te voorkomen. Deze aanbestedingstrajecten voor de verkorting van de doorlooptijd van de oplevering en controle van de jaarrekening (A.1.2), het onderzoek om het financieel toezicht te optimaliseren (A.1.3) en de evaluatie van subsidies bij het Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (SOAW) (A.3.1) zijn inmiddels gestart. Verder heeft SOAW een belangrijke stap gezet in de verbetering van het subsidieproces door de start van een subsidie-unit die voor het gehele ministerie het subsidieproces zal gaan ondersteunen en begeleiden. Naast deze specifieke projecten wordt onder het toezicht van de Program Board Roadmap gewerkt aan het oplossen van de knelpunten om tot een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening te komen. Het CBS Curaçao ligt op koers met de uitvoering van haar plan voor het verbeteren van het functioneren van het nationaal statistisch systeem (A.2).

Op het gebied van belastingen (thema C) geeft de uitvoeringsrapportage, net als in het vorige kwartaal, een gemengd beeld. De TWO waardeert de grote betrokkenheid en ambitie van de minister van Financiën op dit complexe thema. Het is echter nog niet gelukt om de adviezen van de TWO te verwerken in de plannen om het fiscale stelsel te hervormen (C.1.4). Er is nog discussie of de plannen voldoende bijdragen aan de doelstellingen van dit thema en de mogelijke alternatieven hiervoor. Hierover zal in september overleg worden gevoerd met als doel het hervormingsplan af te ronden. Voor de hervorming van de Belastingdienst (C.4.5) ligt een goed en ambitieus hervormingsplan, dat na aanpassing nog door de TWO moet worden beoordeeld voordat dit kan worden vastgesteld. Goed nieuws is dat de nieuwe belastingregeling Nederland – Curaçao (C.5.1) op 24 juni 2022 door de Rijkswinsterraad is aangenomen en is doorgestuurd naar de Raad van State voor advies.

Bij het ministerie van SOAW constateert de TWO goede voortgang en grote betrokkenheid en daadkracht bij het implementeren van de noodzakelijke verbeteringen en activiteiten in de uitvoeringsagenda. Er is extra tijdelijke capaciteit aangetrokken met hulp van de TWO waardoor de activiteiten op het gebied van arbeidsmarktbeleid en sociale zekerheid (E.1 tot en met E.4) goede voortgang laten zien. Het versterken van de staande organisatie blijft een belangrijk aandachtspunt. In het najaar zal het MT van SOAW tijdelijk worden versterkt met een verandermanager vanuit Nederland. Het afgelopen kwartaal zijn er door het ministerie van SOAW verschillende plannen van aanpak opgesteld en door de Raad van Ministers vastgesteld. Zo is overeengekomen dat de Inspectie SOAW wordt doorgelicht om het toezicht en de handhaving effectiever en efficiënter te laten verlopen (E.3.3) en wordt er gestart met een onderzoek naar het stelsel van sociale verzekeringen (E.4.1). Na afronding van het onderzoek naar de arbeidsmarkt (E.1) is besloten dat er, net zoals op Aruba en Sint Maarten, ook voor Curaçao een overkoepelende notitie Hervormingen Arbeidsmarkt en Sociale Zekerheid wordt opgesteld. Hiermee wordt één integraal en coherent pakket van hervormingen voorgesteld voor de maatregelen E.1 en E.4.1, waarmee volgend jaar de dialoog met sociale

partners kan worden gestart. Om ook op de andere trajecten bij SOAW de noodzakelijke stappen te zetten van onderzoek naar implementatie is een overkoepelende programmamanager aangesteld.

Op het gebied van de gezondheidszorg (thema F) is het onderzoek naar de financiële situatie van het Curaçao Medical Center (CMC) door de Nederlandse Zorgautoriteit afgerond. In september volgt een appreciatie van de minister van Gezondheid, Milieu en Natuur (GMN) op de aanbevelingen uit het rapport (F.3.3.5). Inmiddels zijn acties in gang gezet om de bedrijfsvoering binnen het CMC te optimaliseren. Vanuit de TWO is verder een reactie gegeven aan de NHC op het rapport 'Kopzorgen over de zorg' (F.3.1.3), die in de onderzoeksopzet voor het nader rapport over mogelijke stelselwijzigingen meegenomen zal worden (F.3.1.4). Door een tekort aan wetgevingscapaciteit is er vertraging opgetreden bij de invoering van wetgeving die noodzakelijk is om evenwicht in het schommelfonds (sociale zekerheid) te bereiken per eind 2023. Dit heeft de aandacht van de minister van GMN.

Voor het onderwijs (thema G) hebben de onderwijsinspecties van Curaçao en Nederland het tussenrapport van de doorlichting van het onderwijsbestel opgeleverd (G.1.1). De minister van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport (OWCS) heeft een beleidsreactie gegeven op het tussenrapport. Het eindrapport zal naar verwachting eind december worden opgeleverd. Dit eindrapport is bepalend voor de implementatie van de aanbevelingen. Met het ministerie van OWCS, de stichting onderhoud scholen (SOS) en de schoolbesturen is verder de afgelopen maanden gewerkt aan de inrichting van een projectorganisatie en de subsidieaanvraag voor het achterstallig onderhoud aan de scholen, zodat in het najaar kan worden gestart met de eerste onderhoudswerkzaamheden (G.1.2).

Een mooie mijlpaal voor het versterken van de rechtsstaat (thema H) is gehaald in het project "Un Komiensu Nobo", waar een eerste lichter van 10 jongeren het Sociaal Vormingstraject succesvol hebben afgerond.

Voor de modernisering en hervorming van het aanbod van online-kansspelen (H.2 en H.19), heeft Curaçao extra tijd ingeruimd voor afstemming van het wetsvoorstel met stakeholders. De laatste versie van 15 mei 2022 van de concept Landsverordening online kansspelen (LOK) die aan de TWO is verstrekt voldeed nog niet aan de belangrijkste uitgangspunten van de maatregelen H.2 en H.19 en het vastgestelde plan van aanpak. De TWO is in gesprek met de NHC over de noodzakelijke aanpassingen en verwacht binnenkort een aangepaste concept LOK, waarop de TWO nogmaals een (beperkte) toets zal uitvoeren, waaruit moet blijken of aan de belangrijkste uitgangspunten wordt voldaan.

4. Voortgang landspakket Sint Maarten

In het afgelopen kwartaal hebben Sint Maarten en Nederland wederom op constructieve wijze samengewerkt aan het realiseren van de gemaakte afspraken in de uitvoeringsagenda. Desalniettemin blijkt dat een significant deel van de overeengekomen deadlines één of meerdere keren in de tijd vooruit is geschoven. Hieraan liggen diverse redenen ten grondslag, welke variëren van de terugkerende beperkte uitvoeringskracht, een ambitieuze wijze van plannen, het op onderdelen ontbreken van (tijdige) bestuurlijke besluitvorming en een complexiteit die groter is dan eerder voorzien.

Daarnaast blijkt winst te behalen door beter te sturen op onderlinge samenhang – over de thema’s heen – en de wijze waarop de afzonderlijke activiteiten elkaar kunnen versterken. Sint Maarten en de TWO hebben dan ook afgesproken om in het vierde kwartaal een (middel)lange termijn veranderstrategie te formuleren waarbij onderlinge samenhang, afhankelijkheden en benodigde externe resources worden geïdentificeerd.

De vertraging in de maatregel ter versterking van de HR functie en het ontwikkelen van een strategisch personeelsbeleid (B.8/B.9) valt terug te voeren op het uitblijven van benodigde bestuurlijk commitment. De TWO acht de tijd die voorbij is gegaan om te komen tot een werkbare oplossing, sinds het uitkomen van de roadmap (mei 2021) en het door Sint Maarten verzochte rapport van SOAB (maart 2022), onnodig lang en bovendien schadelijk voor de voortgang van deze belangrijke maatregel. Dit geldt ook voor maatregelen die toezien op de introductie van de Algemene Ziektekostenverzekering (thema F) en publicatie van de tussenrapportage van de doorlichting van het onderwijsbestel (thema G). Om deze risico’s in de toekomst te beperken hebben TWO en Sint Maarten een aantal afspraken gemaakt waaronder het regelmatig uitnodigen van alle secretarissen-generaal in de Ministerraad om gezamenlijk de voortgang te bespreken en directer contact tussen Ministers en TWO over de voortgang.

Gelukkig zijn er ook onderdelen uit het Landspakket waarbij de samenwerking tussen het ambtelijk niveau en het bestuur goed functioneert. Dit geldt in het bijzonder voor het ministerie van Financiën, waar zowel voor Financieel beheer (thema A) als Belastingen (thema C) efficiënt wordt samengewerkt met het Kabinet van de Minister van Financiën, zodat korte lijnen en adequaat ingerichte governance binnen het project zorgen voor voortvarendheid.

Voor Financieel beheer (thema A) is het onderzoek naar de toekomstige financiële werkprocessen afgerond en opgeleverd. Hieruit blijkt dat de invoering van deze verbeterde werkprocessen een grote impact zal hebben op de huidige werkwijze, systemen en organisatie. De fit/gap analyse en de opgestelde routekaarten dragen bij aan het benodigde inzicht om tot een duurzame en breed gedragen implementatie te komen. De peer review die is uitgevoerd met het Bureau voor Statistiek (A.2) heeft de nodige aanbevelingen opgeleverd waarvoor nu een plan van aanpak wordt opgesteld. Concepten voor wet- en regelgeving voor het inrichten van een Rampenfonds zijn gereed en worden nu gefinetuned (A.5).

Kort na de totstandkoming van de vorige Uitvoeringsrapportage, waarin melding werd gemaakt van langdurig uitblijven van bestuurlijk akkoord, heeft Sint Maarten zich alsnog gecommitteerd aan de uitvoering van de exit survey en het medewerkers-tevredenheidsonderzoek (B.6). Sint Maarten en de leverancier brengen momenteel de stakeholders in kaart, stellen een communicatieplan op en proberen dan na dit jaar nog te starten met de eerste survey. De TWO heeft een externe HR consultant beschikbaar gesteld die samen met Sint Maarten de survey gaat begeleiden en opvolgen zodat de resultaten direct vertaald kunnen worden naar passende concrete interventies.

Inmiddels is er ook eindelijk zicht op een bestuurlijk akkoord op de in mei 2021 opgestelde roadmap voor de verbetering van de HR functie en het formuleren van strategisch HR beleid (B.8/B.9). Dit betreft een prioritaire maatregel die cruciaal is voor het welslagen van praktisch het gehele landspakket. Om die

reden is het van groot belang dat de organisatie en het bestuur consensus hebben bereikt over de vervolgstappen in de roadmap waarmee het plan van aanpak kan worden opgesteld en de belangrijke implementatie van de aanbevelingen uit de Quick review van start kan gaan.

De doorlichting van de eerste vijf (semi-)overheidsbedrijven (B.2) heeft plaatsgevonden en het onderzoeksbureau verwerkt de bevindingen in een rapport. Op verzoek van de opdrachtgever worden belangrijke constatering nader uitgewerkt en voorzien van een handelings- en/of implementatie advies zodat e.e.a. direct bruikbaar is voor Sint Maarten. De uitvoering van het National Risk Assessment in kader van het CFATF met betrekking tot bestrijding van fraude en witwassen (B.14) is met vertraging gestart, doordat tussentijdse communicatie vanuit Sint Maartense zijde lang op zich liet wachten of uitbleef.

Op het gebied van Belastingen (thema C) is een compliance team van start gegaan met de uitvoering van de quick wins. De Belastingdienst heeft een persbericht uitgebracht om de acties van het compliance team richting het publiek aan te kondigen. Dit leidde direct tot verzoeken van andere (semi)publieke instellingen om krachten te bundelen in dit verband. De Belastingdienst Sint Maarten, de Stichting Belasting Accountants Bureau (SBAB) en de TWO (ondersteund door het Nederlandse Ministerie van Financiën) hebben de gezamenlijke wens uitgesproken om de (audit) capaciteit voor zowel de Sociale Ziektekostenverzekering (SZV) als de Belastingdienst structureel te vergroten. Deze partijen werken de komende weken een voorstel uit voor een geïntensiverde samenwerking in de opleiding en begeleiding van aankomende controlemedewerkers.

Op de sociaaleconomische onderwerpen (thema E) is opnieuw goede vooruitgang geboekt. De onderzoeken naar het functioneren van de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid verlopen volgens schema. Er is overeenstemming over het voornemen om de uitkomsten van deze onderzoeken in het begin van het komende jaar te laten uitmonden in een samenhangende en evenwichtige sociaaleconomische hervormingsagenda. Het ministerie van TEATT heeft op basis van de uitkomsten van het onderzoek naar het ondernemerschap- en investeringsklimaat eerste prioriteiten vastgesteld die dit najaar zullen worden geïmplementeerd. Een plan van aanpak voor uitvoering van de aanbevelingen voor de lange termijn wordt op dit moment opgesteld. Het plan van aanpak van het nieuwe grond- en ordeningsbeleid (E.7) heeft door beperkte beschikbaarheid binnen het ministerie van VROMI wat vertraging opgelopen.

Op het terrein van zorg (thema F) laten vooral de korte termijn maatregelen vooruitgang zien. De verhoging van de ZV-loongrens naar NAF 120.000 is ingegaan per augustus 2022. Reeds in gang gezette kostenbeheersing aan de inkoopkant van de zorg gaat voort, ondanks vertraging bij de formalisering van het plan van aanpak. Oplossingen voor de lange termijn, wat betreft kosten van en toegang tot de zorg, moeten echter vooral komen uit de invoering van een systeem van Algemene Ziektekostenverzekering. De voorbereiding daarvan werd gehinderd door aanhoudende capaciteitsproblemen binnen de betrokken afdelingen. TWO verleent daarom al enige tijd bijstand door middel van projectmanagement, wetgevings- en financiële deskundigen. Helaas heeft het

aanstellen van de projectmanager ernstige vertraging opgelopen waardoor de invoering van de Algemene Ziektekostenverzekering is getemporeerd.

Publicatie van de tussenrapportage van de doorlichting van het onderwijsstelsel (thema G) was voorzien in maart 2022. Echter, ook hier is publicatie van het rapport serieus vertraagd door bestuurlijke besluitvorming; de verwachting is dat het rapport in augustus eindelijk zal worden gepubliceerd. De stakeholdersbijeenkomsten om te komen tot een verdieping van de aanbevelingen hebben in augustus plaatsgevonden.

Voor het versterken van de rechtsstaat (thema H), is het visiedocument met betrekking tot de kansspelsector (H.2), na vertraging van vier maanden door het wegvallen van de Minister van TEATT, vastgesteld. Eerste stappen zijn gezet in het beantwoorden van de hulpvraag wetgevingscapaciteit. Verder is het goed te rapporteren dat het inrichten van beleid en administratie van het criminaliteitsfonds (H.12) volgens afspraak verloopt. Tot slot is er voor de lange termijnmaatregel voor detentie (H.21), ondanks eerder gerapporteerde voortgang, nu door interne omstandigheden bij UNOPS een pauze ingelast met de arrangementen omtrent het bouwen van een nieuwe gevangenis. Dit heeft ook consequenties voor de voortgang van het realiseren van de korte termijn verbetermaatregelen van de detentieomstandigheden (H.20). Er is op dit terrein wel voortgang geboekt, maar nog niet alle verbetermaatregelen zijn afgerond.

Bijlage A: Voortgang Uitvoeringsagenda's op activiteitsniveau

De volgende bijlagen A.1, A.2 en A.3 bevatten de rapportages over de voortgang van de Uitvoeringsagenda's op activiteitsniveau over de periode 16 mei 2022 tot en met 15 augustus 2022. Voor elke uitvoeringsactiviteit geeft een kleurcode een samenvatting van de voortgang. Deze kleurcodes staan hieronder toegelicht.

	Uitvoering van de maatregel/activiteit verloopt naar tevredenheid. De voortgang is voldoende en de output is van voldoende kwaliteit. Als een gestelde deadline niet is gehaald, dan is daar een gegronde reden voor en is de verwachting dat deze nog wel binnen afzienbare tijd gehaald kan worden. Dit geldt ook als de kwartaalgrens overschreden wordt.
	De uitvoering van de maatregel/activiteit blijft achter bij de verwachting. De kwaliteit van de geleverde output blijft achter en/of de deadline is niet gehaald of dreigt niet gehaald te worden zonder dat er gegronde redenen voor zijn. De TWO zal deze maatregel/activiteit nauwgezet blijven monitoren en waar nodig suggesties doen voor gerichte interventies.
	De uitvoering van de maatregel/activiteit behoeft acute (politieke) bijsturing, omdat: <ol style="list-style-type: none"> 1) de voortgang en/of de output structureel achterblijft bij de verwachting, de TWO meerdere interventies heeft gedaan, maar deze vooralsnog niet tot resultaten hebben geleid en de doelstellingen van het landspakket hierdoor in gevaar komen. <p style="text-align: center;"><i>of</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 2) ten aanzien van deze maatregel/activiteit door de RMR specifieke afspraken zijn gemaakt en deze niet zijn gehaald.
	Grijs geeft aan dat er voor deze rapportageperiode geen activiteiten gepland stonden in de betreffende Uitvoeringsagenda's, en dat er dus niets te rapporteren valt. Dit is in de betreffende UA ook aangegeven.

Bijlage A.1: Voortgang Uitvoeringsagenda Aruba op activiteitsniveau

Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting		
THEMA A: FINANCIËEL BEHEER							
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.1	Juridisch kader aanpassen als basis om financiële kolom te versterken.	12. Modellen begroting en jaarrekening: aanbieden aan de Raad van Advies.	30 september 2022		Na een juridische toets is gebleken dat het model voor de begroting, t.o.v. het eerdere concept, nog aanpassing behoeft. De wijzigingen kunnen binnen de planning worden doorgevoerd.
				13. Modellen begroting en jaarrekening: publiceren.	15 december 2022		Na een juridische toets is gebleken dat het model voor de begroting, t.o.v. het eerdere concept, nog aanpassing behoeft. De wijzigingen kunnen binnen de planning worden doorgevoerd.
				14. Concept plan van aanpak ten behoeve van de verdere uitwerking van de regelgeving openbare verkopeningen en de uiteindelijke implementatie gereed.	15 juli 2022		Het concept is tijdig opgeleverd. Op basis van nieuwe inzichten zal deze nog worden uitgebreid, waarbij, naast het beheer van de roerende zaken, ook het beheer van de onroerende zaken zal worden meegenomen. De oplevering van de uitgebreide versie wordt op korte termijn verwacht.
				15. Uitvoeringsbesluit aanbestedingen: aanbieden aan de Raad van Advies.	30 september 2022		Loopt volgens planning. Over enkele onderdelen vindt nog interne afstemming plaats. De verwachting is dat deze op korte termijn zal zijn afgerond.
				16. Uitvoeringsbesluit aanbestedingen: publiceren.	6 januari 2023		Loopt conform planning. Over enkele onderdelen vindt nog interne afstemming plaats. De verwachting is dat deze op korte termijn zal zijn afgerond.
				17. Verslaggevingsstelsel: nadere uitwerking van het stelsel is gereed conform PvA.	31 oktober 2022		Loopt conform planning. Het plan van aanpak is vastgesteld en de ondersteuning wordt ingeregeld, zodat op korte termijn kan worden gestart met de uitwerking.
				18. Verslaggevingsstelsel: impactanalyse is gereed conform PvA	31 januari 2023		Loopt volgens planning.
				19. Verslaggevingsstelsel: concept implementatieplan is gereed conform PvA.	30 april 2023		Loopt volgens planning.
				A.1.2	Versterken financiële organisatie.	5. Zienswijze Aruba (inclusief advies) over de onderzoeksrapportage bestuurlijk vastgesteld.	31 augustus 2022

		A.1.3	Roadmap verbetering financieel beheer.	2. Roadmap bestuurlijk vastgesteld.	15 augustus 2022		Bestuurlijke vaststelling heeft plaatsgevonden. De vaststelling richt zich in de eerste plaats op de verbetering van het financieel beheer en de begroting. Daarvoor wordt de algehele theory of change voor thema A opgesteld met onderliggende routekaarten en een meerjarige activiteitenplanning. Daarnaast wordt gewerkt aan de onderliggende routekaart voor de verbetering van het financieel beleid.
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.2.2	Implementatieplan op basis van de taken van het comité Nationaal Statistisch Systeem (NSS) zoals vastgesteld middels ministeriële beschikking.	1. Implementatieplan ter goedkeuring ingeleverd bij TWO. 2. Zienswijze Aruba op het NSS implementatieplan bestuurlijk vastgelegd na verwerking van de feedback van de review van UNSD en ECLAC.	31 mei 2022 n.n.b.		Het implementatieplan is na goedkeuring door UNSD en ECLAC opnieuw ingeleverd bij TWO. UNSD en ECLAC hebben het PvA beoordeeld en schriftelijk hun goedkeuring uitgesproken over het concept implementatieplan. Enkele aanwijzingen zijn door de opstellers van CBS Aruba verwerkt.
A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.	A.3.1	Onderzoek naar subsidiebeleid en -uitvoering.	4. Eindrapportage opgeleverd door onderzoeksbureau. 5. Concept PvA gereed. 6. PvA bestuurlijk vastgesteld.	30 juni 2022 30 september 2022 31 oktober 2022		De eindrapportage is tijdig opgeleverd. Loopt volgens planning. Loopt volgens planning.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.4.1	Onderzoek naar huidige situatie en doelstellingen.	4. n.n.b.	n.n.b.		Een belangrijke randvoorwaarde voor de versterking van de inkoopfunctie is de verbetering van het financiële werkproces (procure to pay), dat wordt meegenomen in de routekaart om het financieel beheer te verbeteren. Daarnaast wordt in de routekaart voor de verbetering van het financieel beleid ook de versterking van de inkoopfunctie meegenomen. Op basis van deze routekaarten wordt het totale verbetertraject verder uitgewerkt.
THEMA B: KOSTEN EN EFFECTIVITEIT PUBLIEKE SECTOR							
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend.				Hiervoor wordt zorggedragen door Aruba.

B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.2.1	Doorlichting van (semi-)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten.	5. Definitieve eindrapportage vastgesteld door de stuurgroep.	1 november 2022		De definitieve versie van het tussenrapport (fase 1) is conform planning opgeleverd en is vastgesteld in de stuurgroep. Op korte termijn wordt het rapport van fase 2 (de eindrapportage) opgeleverd en de verwachting is dat deze ruim voor de deadline van 1 november wordt vastgesteld door de stuurgroep.		
				6. Beleidsreactie Aruba bestuurlijk vastgesteld.	15 december 2022		Loopt volgens planning.		
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.1	Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralsnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.				Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.		
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.1	Verkenning mogelijkheden wetgevingspool ten behoeve van (tijdelijke) versterking wetgevingsfunctie landen.	4. Wetgevingskalender gereed en additionele capaciteitsbehoefte vastgesteld.	1 augustus 2022		De wetgevingskalender is op 1 augustus opgeleverd met een overzicht van wetgevingsproduct per thema en sub-thema zonder kwantificering van de behoefte terwijl dat wel is uitgevraagd. Daardoor heeft TWO Nederland vooralsnog geen inzicht waar behoefte is aan ondersteuning.		
				3. Roadmap ontwikkeling overheidsorganisatie in concept gereed.	29 juni 2022		De roadmap is volgens planning in concept opgeleverd en geeft een goed overzicht van de verwachte deliverables en resultaten over de komende jaren voor het herinrichten van de overheidsorganisatie.		
					4. Principebesluit Roadmap.	15 augustus 2022		De concept roadmap is behandeld door de Ministerraad en het principebesluit is inmiddels genomen.	
					5. Consultatie Stakeholders Roadmap heeft plaatsgevonden	30 september 2022		Loopt volgens planning.	
		B.4.2	Voorstellen ontwikkelen om kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren.	6. Roadmap bestuurlijk vastgesteld.	n.n.b.		Loopt volgens planning		
				B.4.3	Ontwerpen overheidsorganisatie	2. Uitvraag herontwerp organisatiestructuur gereed.	15 september 2022		In de week van 25 juli heeft een pressure cooker plaatsgevonden waarbij de betreffende aanbestedingsdocumentatie in concept is opgeleverd.
						3. Aanbesteding herontwerp organisatiestructuur afgerond.	1 februari 2023		Loopt volgens planning
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3	In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmarkonderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	4. Aanvullend benchmark onderzoek gestart.	mei 2022		Het benchmark onderzoek wordt afzonderlijk uitgezet in Aruba, Curaçao en Sint Maarten. De in Q2 gepubliceerde offerte uitvragen voor Curaçao en Aruba hebben niet tot gunning van de opdracht geleid. De offerte uitvragen zijn aangepast en opnieuw gepubliceerd. De verwachting is dat het onderzoek eind Q3 aanvangt.		

				5. Conceptrapportage gereed en opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	31 oktober 2022		Het opnieuw publiceren van de offerte uitvraag met een latere startdatum voor de uitvoering van het onderzoek leidt tot een aangepaste planning. Het onderzoeksbureau wordt gevraagd om eind november een tussenrapportage op te leveren.
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject)	B.6.2	Juridisch kader onderzoeken.	3. Beleidsdocument maatregelen niet-integer gedrag.	1 oktober 2022		Wordt naar verwachting volgens planning opgeleverd.
				4. Beleid over proefplaatsing bij bevordering naar zwaardere functie.	1 oktober 2022		Wordt naar verwachting volgens planning opgeleverd.
				5. Beleid over aanpak moeilijk te re-integreren non-actieven.	1 oktober 2022		Wordt naar verwachting volgens planning opgeleverd.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.1	Inventarisatie omvang externe inhuur.	3. n.n.b.	n.n.b.		Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda. Deze maatregel wordt opgenomen in de roadmap thema B, zie B.4.2.3.
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.1	Onderzoek naar de HR-functie.	5. Beleidsreactie op rapport van uitgevoerd onderzoek naar HR functie op bestuurlijk niveau vastgesteld	1 juli 2022		Beleidsreactie op rapport is 1 juli 2022 ontvangen en bestuurlijk vastgesteld.
				6. Concept PvA opgeleverd.	1 september 2022		Wordt naar verwachting volgens planning opgeleverd.
				7. PvA bestuurlijk vastgesteld	1 oktober 2022		Wordt naar verwachting volgens planning opgeleverd.
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.	B.9.1	Analyse hoe strategisch personeelsbeleid te moderniseren.	4. Bestuurlijke vaststelling beleidsadvies en bepalen vervolgcacties Werving en Selectie voor doorstroom	1 augustus 2022		Het beleidsadvies inzake Werving en selectie is volgens planning bestuurlijk vastgesteld.
				6. Plan van Aanpak Digitaal Platform Training en Opleiding vastgesteld.	15 juli 2022		Plan van aanpak digitaal platform is bestuurlijk vastgesteld op 15 juli 2022.
				7. PvA vervolgcacties Werving en Selectie voor doorstroom ambtelijk vastgesteld.	1 september 2022		Wordt naar verwachting volgens planning opgeleverd.
				8. PvA m.b.t. beloningsbeleid, loopbaanbeleid, functiehuis ambtelijk vastgesteld.	15 augustus 2022		Wordt naar verwachting volgens planning opgeleverd.
		B.9.2	P-cyclus met prestatie management invoeren.	1. Juridische verankering p-cyclus.	1 december 2022		Loopt volgens planning.
				2. Inwerkingtreding p-cyclus.	Uiterlijk 1 januari 2023		Loopt volgens planning.

B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda. Deze maatregel wordt opgenomen in de roadmap thema B, zie B.4.2.3.
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.2	Digitalisering dienstverlening overheid.	1. Bespreking voortgang eGov project.	eind juli		De voortgang van het eGov-project is besproken. Daarbij is een verbredende verkenning gestart over hoe huidige ontwikkelingen op het gebied van automatisering en digitalisering bij de verschillende departementen kunnen worden versterkt, zodat een goede aansluiting ontstaat op het e-Gov project op de middellange termijn.
THEMA C: BELASTINGEN							
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.	C.1.2	Implementatie nieuw fiscaal stelsel.	1. Nieuw fiscaal stelsel ingevoerd.	1 januari 2023		Bestuurlijk is besloten om het nieuwe fiscale stelsel niet per 1 januari 2023 in te voeren. Het Arubaanse bestuur beraadt zich momenteel over de volgende stappen. Dit besluit is eenzijdig genomen zonder overleg met of nadere toelichting aan de TWO, wat vraagt om politieke bijsturing.
				2. Formele evaluatie voortgang implementatie nieuw belastingstelsel.	31 augustus 2022		Zie C.1.2.1
C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen, voor zover dat nog niet gebeurt.	C.2.1	Plan van aanpak om banken, notarissen, sociale verzekeringsbank en pensioenfondsen aan te sluiten.	5. Invoering wijziging in de algemene landsverordening belastingen t.b.v. automatische gegevensuitwisseling.	1 januari 2023		Zie C.1.2.1
				6. Evaluatie actionplan en re-assessment door OECD uitgevoerd	31 maart 2023		Evaluatie actionplan en OECD re-assessment is gepland voor Q1 2023.
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.	C.3.1	Loopt mee in plan van aanpak C.4.1.				Zie toelichting C.4.1.

C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.1	Optimalisering en modernisering Belastingdienst.	6. Kwartaalrapportage.	15 juli 2022; 15 oktober 2022		De kwartaalrapportages worden volgens de deadlines opgeleverd. De tweede kwartaalrapportage geeft echter over de bereikte progressie op een aantal onderdelen een gedeeltelijk inzicht. Inhoudelijke en procesmatige vraagstukken worden uiterlijk eind september/begin oktober besproken. TWO levert daarvoor een appreciatie aan (met input van het Nederlandse Ministerie van Financiën).		
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Aruba overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Invoering Belastingregeling.	2. Behandeling Rijksministerraad.	n.n.b.		Naar verwachting wordt de belastingregeling pas in september behandeld in de RMR vanwege vertraging aan Arubaanse kant.		
				3. Invoering Belastingregeling (BRNA).	1 januari 2023		Invoering is afhankelijk van de duur van de parlementaire behandeling. De parlementaire behandeling heeft vertraging opgelopen aan Arubaanse zijde (zie C.5.1.2). Vermoedelijk wordt de invoering van de BRNA verschoven naar 1 januari 2024 aangezien de BRNA nog niet is behandeld in de RMR.		
THEMA D: FINANCIËLE SECTOR									
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1					Vooralsnog zijn hierover geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda. Deze maatregel wordt dit jaar nog niet opgepakt, zo is in het kader van prioritering besloten.		
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel (DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Aanpassing DGS en wetgeving rondom bestrijding witwassen en terrorismebestrijding.	5. Inwerking-tredingsbesluit	1 januari 2023		Inwerkingtredingsbesluit wordt volgens planning verwacht.		
				D.4.2	Aanpassing overige wetgeving conform wetgevingskalender.	3. Instelling UBO-register.	1 januari 2023		Instelling UBO-register wordt volgens planning verwacht.
						4. Landsverordening Consumentenkrediet in werking.	n.n.b.		
THEMA E: ECONOMISCHE HERVORMINGEN									
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1	Analyse van arbeidsmarktbeleid en wet- en regelgeving.	5. Beleidsreactie eindrapport	medio mei		De overkoepelende notitie Arbeid en Zekerheid is door de Ministerraad besproken en goedgekeurd als basis voor de maatschappelijke consultatie over een samenhangend pakket aan hervormingen op het gebied van de arbeidsmarkt en sociale zekerheid van Aruba. Een inhoudelijke beleidsreactie op specifieke hervormingen zal deel uitmaken van het proces om tot een principebesluit over de nemen hervormingen te komen (E.1.1.7).		

				6. Afronding maatschappelijke consultatie m.b.t arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel	31 oktober 2022		De brede maatschappelijke consultatie zal met name vorm krijgen middels een tripartiet congres dat op 6, 7 en 8 september gehouden zal worden. De voorbereidingen hiervoor lopen.
				7. Principebesluit hervorming arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel.	31 december 2022		Deze deadline lijkt vooralsnog goed haalbaar, maar is wel afhankelijk van de voortgang van de maatschappelijke consultatie (E.1.1.6).
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.1					Vervolgstappen worden bepaald mede n.a.v. uitkomsten E.3.
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.3.1	Onderzoek naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten.	6. Uitwerking voorstel langer termijn vervolgacties opgeleverd	31 oktober 2022		Vanwege lange interne afstemming over het beschikbaar stellen van een projectleider is er vertraging opgelopen met het oppakken van de vervolgacties voor E.3.1.6 t/m E.3.1.8. Bij het uitwerken van vervolgacties moet het effect van nog in te zetten acties worden meegewogen. Voortgang op E.3.1.8 is een voorwaarde om de deadline van 31 oktober te halen.
				7. Voorstel langer termijn vervolgacties bestuurlijk vastgesteld.	31 november 2022		Zie E.3.1.6
				8. Implementatie van de quick wins uit meerjarig PvA uitgevoerd.	31 maart 2023		De Ministerraad heeft groen licht gegeven voor de uitvoering van het meerjarig PvA. De deadline van 31 maart 2023 is haalbaar, mits op korte termijn een start wordt gemaakt met de uitvoering van de quick wins. Voortgang daarbij is afhankelijk van politieke besluitvorming over wanneer maatregelen daadwerkelijk kunnen worden gestart en zijn deels afhankelijk van het tempo waarin ondersteuning bij specifieke maatregelen kan worden gerealiseerd. De vertraging opgelopen bij E.3.1.6 heeft gevolgen voor het tijdsplan van de implementatie van de quick wins.
E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.	E.4.2	Onderzoek naar stelsel van sociale zekerheid.				Zie E.1.1

E.5	Aruba verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekent de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Aruba en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.	E.5.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				Vooralsnog worden er geen separate afspraken opgenomen in de UA.
E.6	Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen. Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.6.2	Zie maatregel	3. Vereenvoudiging openen bankrekening gerealiseerd.	n.n.b.		ABA en CBA werken samen richting een convenant/MoU waarin dit wordt geregeld, in afwachting van formele regelgeving op dit punt.
				4. Kwartiermaker AFTA aangesteld.	1 september 2022		Conform planning begint de Kwartiermaker AFTA per 1 september. Vooruitlopend daarop heeft de kwartiermaker al een aantal acties in gang gezet.
				5. Voortgangsrapportage AFTA	15 november 2022, 15 februari, 15 mei, 15 september 2023		De kwartiermaker rapporteert, vanaf 15 november 2022, over de voortgang aan TWO NL.
				6. AFTA operationeel	1 september 2023		De operationaliteit van AFTA wordt volgens planning verwacht.
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk orderingsbeleid.	E.7.3	Bestuurlijke heroverweging inning en afhandeling juridische zaken.	4. Inregeling nieuwe wijze van inning			Zie E.7.3.5
				5. Inregelen nieuwe wijze afhandeling juridische zaken	n.n.b.		Het besluit omtrent de afhandeling van juridische zaken zal definitief genomen worden als er meer duidelijkheid is over het inningsproces. Het inningsproces loopt nu mee in het traject van Roadmap A. Roadmap A is inmiddels bestuurlijk vastgesteld.

THEMA F: ZORG						
F.1	Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen: - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin).	F.1.1	Doorlopend.			Aruba werkt, met ondersteuning van VWS, aan het beheersen en bestrijden van de (gevolgen van) COVID-19. Dit is een doorlopende activiteit.
F.2	In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en ander inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan: – reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit.	F.2.1	Afspraken die gemaakt worden in het vierlandenoverleg zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda over deze maatregel.	1. Oprichting van DCHA als rechtspersoon	30 juni 2022	De oprichting van DCHA heeft plaatsgevonden.
				2. Opening rekening door DCHA waarop de landen hun respectievelijke geldbijdragen kunnen storten	30 juni 2022	De laatste administratieve stappen om de rekening te openen worden nu uitgevoerd.
				3. Opstellen kaderstellend projectplan.	30 juni 2022	Het kaderstellend projectplan is opgesteld.
F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.1	Vervolgstappen volgen uit de lopende door Aruba uitgezette onderzoeksopdracht.	3. Roadmap bestuurlijk vastgesteld	30 september 2022	De roadmap is inmiddels in concept gereed en wordt aan de stakeholders voorgelegd.

THEMA G: ONDERWIJS							
G.1	<p> Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onderwijskwaliteit, lesmethoden en – middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; <p>samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken. Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	G.1.1	Uitvoeren doorlichting op basis van vastgesteld plan van aanpak.	4. Eindrapportage gereed.	30 september 2022		De eindrapportage van de doorlichting wordt volgens planning verwacht. Eindrapportage gereed betreft vaststelling door de Inspecties, waarna de publicatie ca. 6 weken later zal volgen.
THEMA H: VERSTERKEN RECHTSSTAAT							
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	H.1.1	Doorlopend, op basis van op 29 januari 2021 aangeleverde nulmeting.				
H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.2.1	Behandeling en implementatie Landsverordening Toezicht Kansspelen.	4. Concept PvA kansspelautoriteit.	30 juni 2022		Concept PvA is conform planning opgeleverd.
				5. Aanpassing Landsverordening toezicht kansspelen.	30 juni 2022		Er is een concept aanpassing opgesteld. Een veegwet waarin meerdere (technische) aanpassingen zijn opgenomen.
				6. Opdracht opstellen business case t.b.v. Kansspelautoriteit (KSA) verleend.	30 juli 2022		De opdracht t.b.v. Kansspelautoriteit (KSA) is volgens planning verleend.
				7. Bestuurlijke vaststelling Plan van Aanpak KSA.	31 augustus 2022		Na de oplevering van de business case (zie H.2.6) en verwerking van de informatie in PvA kan de PvA KSA bestuurlijk worden vastgesteld.

				8. Uitbreiding taken en verantwoordelijkheden KSA met consumentenbescherming, verslavingspreventie en voorlichting in ministeriele regeling bestuurlijk vastgesteld	31 juli 2022		Naar verwachting wordt de ministeriele regeling midden augustus bestuurlijk vastgesteld.
H.9	Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.9.1	Op basis van vastgesteld plan van aanpak projectfase uitvoeren.	4. Concept wetsontwerp gereed.	31 januari 2023		Project verloopt volgens planning. In het JVO van januari a.s. zal volgens planning een concept voorstel van Rijkswet ter goedkeuring worden voorgelegd inclusief een Memorie van Toelichting. Zo mogelijk zal bij die gelegenheid ook een uitvoeringstoets worden aangeboden waarin de consequenties van de wetgeving worden geduid. Na goedkeuring door de JVO-ministers volgt consultatie, waarna het definitieve voorstel van Rijkswet ter accordering aan het JVO zal worden voorgelegd.
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.2	Wijziging van de Landsverordening Criminaliteitsbestrijdingsfonds.	2. n.n.b.	n.n.b.		Het concept wetsvoorstel met memorie is door de MR goedgekeurd en naar de Raad van Advies gestuurd voor advies. Hierna volgt behandeling in de Staten.
H.13	Aruba komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de ARUMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroommogelijkheden van de ARUMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.	H.13.1	Opstellen plan van aanpak gericht op verdere professionalisering van de ARUMIL, waar actualisatie van de Dienstplichtverordening een onderdeel van is.	2. Actualisering dienstplichtverordening.	n.n.b.		Aruba werkt met Defensie aan de actualisering van de dienstplichtverordening. Uitvoering geschiedt in goed overleg. Een specifiekere tijdspad wordt nog bepaald. De acties volgend uit het tijdspad worden opgenomen in de volgende uitvoeringsagenda 's.
		H.13.2	Opstellen moderne rechtspositie regeling voor Caribische beroepsmilitairen, inclusief wettelijke inkadering.	1. Gemoderniseerde rechtspositieregeling.	n.n.b.		Ten behoeve van de verdere modernisering ARUMIL en betere aansluiting bij Defensie en lokale justitiële diensten, wordt de rechtspositieregeling gemoderniseerd. In juni heeft in de tripartiete ambtelijke werkgroep een 'pressure cooker sessie' plaatsgevonden, ondersteund door een wetgevingsjurist vanuit NL, met als doel een concept rechtspositieregeling op te leveren. Deze wordt door Aruba verder uitgewerkt en geformaliseerd.

Bijlage A.2: Voortgang Uitvoeringsagenda Curaçao op activiteitsniveau

Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting	
THEMA A: FINANCIËEL BEHEER						
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.1	Doorlichting door Nederland samen met Curaçao van de praktijk van het begrotingsproces (met name de voorbereiding en opstelling van de begroting voor het komende jaar en de uitvoering van het lopende jaar (begrotingswijzigingen): begrotingsproces, begrotingsregels, meerjarenramingen (gewone dienst en kapitaaldienst), taken/verantwoordelijkheden/bevoegdheden (meest) relevante actoren (voorverkenning).	4. Onderzoeksrapportage opgeleverd.	30 juni 2022	De rapportage is tijdig door de onderzoekers opgeleverd, waarna afstemming met de klankbordgroep heeft plaatsgevonden. Ten tijde van het opstellen van deze uitvoeringsrapportage werd het commentaar van de klankbordgroep nog verwerkt. Na verwerking kan de rapportage worden vastgesteld.
		A.1.2	Toewerken naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening die tijdig gereed is.	7. Besluitvorming over de algehele aanpak Roadmap.	15 augustus 2022	Ten tijde van het opstellen van deze rapportage wordt een voorstel voorbereid door de Program Board Roadmap (PBR) t.b.v. de RvM. Besluitvorming in de RvM zal naar verwachting eind augustus 2022 plaatsvinden.
				8. Aanbesteding afgerond benodigde ondersteuning t.b.v. de implementatie van een nieuwe werkwijze om de doorlooptijd van de oplevering en controle van de jaarrekening fors te verminderen.	31 juli 2022	Het proces van de aanbesteding heeft eerder vertraging opgelopen doordat door onduidelijkheden in de interne procedures de formele ondertekening van het plan van aanpak aan de zijde van Curaçao lang op zich heeft laten wachten. Hierdoor is ook de aangepast deadline van 31 juli 2022 niet gehaald. Inmiddels heeft de ondertekening wel plaatsgevonden en is het aanbestedingstraject in volle gang. Deze zal naar verwachting begin oktober zijn afgerond.
				9. Intern auditplan en bijbehorende afspraken opgesteld tussen de IAD en SOAB om de doorlooptijd van de oplevering en controle van de jaarrekening fors te verminderen.	30 juni 2022	Er zijn afspraken gemaakt tussen de IAD en SOAB die nog nader praktisch worden ingevuld door het opstellen van checklists en instructies voor de controle. Doelstelling is dat de IAD vooraf bepaalde controlewerkzaamheden verricht waar SOAB bij haar controles op kan steunen. De Nederlands Auditdienst Rijk levert hierbij technische assistentie.
				10. Verbeterd (jaareinde) proces en planning uitgewerkt om de doorlooptijd van de oplevering en controle van de jaarrekening fors te verminderen.	31 juli 2022	Belangrijke stap in de verbetering van het jaareindeproces is het doorvoeren van periodieke afsluitingen van de financiële administratie. Er zijn afspraken gemaakt over de implementatie en de verdere uitrol, waarbij naar verwachting in augustus een eerste test zal plaatsvinden. De Nederlands Auditdienst Rijk levert hierbij technische assistentie.

				11. Conform de gemaakte afspraken uitvoeren van de controlewerkzaamheden door de IAD en opleveren eerste rapportage.	1 oktober 2022		Loopt. Voor nadere toelichting zie A.1.2.9 en A.1.2.10. Bouwt hierop voort.
				12. Aanvullend onderzoek naar mogelijkheden die kunnen helpen bij de uitvoering van de Roadmap Financieel Beheer, zoals aanpassingen in beleid en regelgeving.	30 november 2022		Het voorgenomen onderzoek wordt meegenomen in het voorstel van de PBR en de verwachte besluitvorming eind augustus.
		A.1.3	Overzicht van de taken & rollen van de instituties die betrokken zijn bij het begrotings- en verantwoordingsproces en eventuele verbetervoorstellen in de (onderlinge) samenwerking daarbij.	4. Aanbesteding onderzoek naar de mogelijkheden om de positie en effectiviteit van de instituties te verbeteren.	31 juli 2022		Het proces van de aanbesteding heeft verdere vertraging opgelopen, doordat de afstemming over de concept offerteaanvraag moeizaam verliep. Hierdoor is ook de aangepast deadline van 31 juli 2022 niet gehaald. Inmiddels heeft de afstemming van de concept offerteaanvraag plaatsgevonden en loopt het aanbestedingstraject. Deze zal naar verwachting begin oktober zijn afgerond.
				5. Eindrapportage onderzoek naar de mogelijkheden om de positie en effectiviteit van de instituties te optimaliseren.	30 november 2022		Doordat de aanbesteding nog niet is afgerond, zal het onderzoek waarschijnlijk 6 a 8 weken later worden afgerond dan eerder gepland.
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.2.2	Implementeren Plan van Aanpak Nationaal Statistisch Systeem (NSS) en mechanismen voor aanlevering, bewerken en disseminatie van data	1. Stakeholderengagement: binnen bestaande overlegstructuren van CBS Curaçao worden de afspraken in het plan aanpak geconcretiseerd.	31 augustus 2022		Dit ligt op koers. Als eerste is er afstemming gezocht met CBCS en Ministerie OWCS. Er komt een werkgroep met CBCS gericht op samenwerking die indicatoren gaan uitwerken ten behoeve van de Nationale Rekening. CBS en OCWS spreken af welke basisstatistieken door het ministerie OWCS zullen worden geproduceerd en welke door CBS, zodat er aan de kwaliteitsaanbevelingen van de UN wordt voldaan. Deze taakverdeling wordt opgenomen in de op te stellen statistiekverordening. TWO en NHC sluiten binnenkort aan bij de besprekingen met stakeholders.
				2. Opdrachtverlening Assessment NSS middels National Strategy for the Development of Statistics (NSDS) tool is opgestart.	30 oktober 2022		Dit ligt op koers. CBS Curaçao en Curaçao Bonaire geven momenteel afspraken over de roadshow vorm. TWO levert een bijdrage aan CBS Bonaire.
				3. Aanbesteding ontwikkelen Data Dashboard (portal en formats) gelanceerd.	30 september 2022		De aanbesteding is in voorbereiding, met de bedoeling deze eind augustus open te stellen.
				4. Ontwerp en bouw Data Dashboard	30 november 2022		Het ontwerp en de bouw van het Data Dashboard volgt op de aanbesteding.
				5. Werven en start Juridisch consultant t.b.v. Wetgevingstraject NSS.	30 juni 2022		De werving en selectie is klaar. De opdrachtverlening is naar verwachting 15 augustus afgerond.

				6. Opleveren aangepaste of vernieuwde statistiekverordening.	30 september 2022		Naar verwachting start de jurist eind augustus aan het updaten van de concept statistiekverordening. De definitieve conceptversie wordt gedeeld met TWO.
				7. CBS stelt een projectleider aan die de implementatie van het plan van aanpak ondersteunt.	1 juli 2022		De werving en selectie is klaar. De opdrachtverlening is naar verwachting 15 augustus afgerond.
A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.	A.3.1	Bepalen (o.a. op basis van bestaande onderzoeken) of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties naast de eisen van rechtmatigheid en legitimiteit voldoen aan de eisen van effectiviteit en efficiency en of de aanbevelingen uit het rapport "Mollen (2014)" en de het rapport van de Algemene Rekenkamer "Subsidie. Afwijkingen op de subsidieverordening en het subsidiebeleid over de jaren 2010 t/m 2015" (2018) zijn geïmplementeerd.	7. Aanbesteding onderzoek effectiviteit en efficiency subsidies afgerond.	31 juli 2022		Het aanbestedingstraject loopt inmiddels, maar door onduidelijkheden in de interne procedures heeft de ondertekening van het plan van aanpak aan de zijde van Curaçao uiteindelijk langer geduurd dan verwacht. Daarnaast was nog nadere inhoudelijk afstemming nodig om tot de juiste formulering van de offerteaanvraag te komen. Hierdoor is de deadline niet gehaald. De aanbesteding zal naar verwachting eind oktober zijn afgerond.
				8. Opstellen plan van aanpak implementatie subsidie-unit.	30 juni 2022		De subsidie-unit bij SOAW is reeds ingericht en gestart met de behandeling van aanvragen, waardoor het opstellen van een plan van aanpak, zoals eerder werd gedacht, niet meer nodig is. Op basis van deze eerste ervaringen zal de inrichting van de unit en de processen wel nog nader worden vormgegeven. SZW verleent hierbij technische ondersteuning.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.4.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda				
THEMA B: KOSTEN EN EFFECTIVITEIT PUBLIEKE SECTOR							
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend				Hiervoor wordt zorggedragen door Curaçao.
B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/ doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.2.1	Onderzoekskader bepalen en prioritering aanbrengen in doorlichting overheids-nv's.	2. Onderzoeksopdracht aanbesteed.	31 juli 2022		Onderzoeksopdracht is niet aanbesteed voor de deadline. NHC en TWO onderzoeken mogelijkheden om tegemoet te komen aan de bezwaren van de Curaçaose regering over onder andere het eigenaarschap, zodat de aanbesteding alsnog plaats kan vinden.
		B.2.2	Uitvoeren doorlichting overheids-nv's.	1. Definitieve eindrapportage opgeleverd.	1 november 2022		De aanbesteding (zie B.2.1) moet nog plaatsvinden en het onderzoek is nog niet gestart. De beoogde datum voor de oplevering van de eindrapportage wordt hierdoor niet meer gehaald.

B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.0	Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.				Vooralnog zijn hierover geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.1.1	Implementatie MD-beleid topmanagement, waarin in ieder geval wordt ingegaan op taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, aannamebeleid, in- door- en uitstroom, functievereisten, e.a. in lijn met de uitgangspunten uit het Strategisch personeelsbeleid 2020-2025.	3.a Opleveren verbetervoorstellen en aanbevelingen.	15 juli 2022		Een uitgebreide interviewronde op Curaçao heeft waardevolle inzichten opgeleverd die zijn vertaald naar verbetervoorstellen en aanbevelingen.
				3.b Opleveren van een implementatieplan.	15 juli 2022		Vooruitlopende op besluitvorming door de RvM is een concept implementatieplan opgesteld.
				4. Start uitvoering inrichtingsplan bestuursdienst inclusief "bureau topmanagement", belast met uitvoering MD-beleid.	1 juli 2022		Het uitvoeren van het inrichtingsplan is onderdeel van het concept implementatieplan dat nog moet worden vastgesteld door de RvM (3.b).
				5. Consultatieronde en begeleiden besluitvorming RvM	31 augustus 2022		Volgens planning worden verbetervoorstellen en aanbevelingen op 2 september gepresenteerd in de RvM.
				6. Start implementatietraject	1 september 2022		Op basis van besluitvorming van de RvM wordt het implementatieplan, eventueel na aanpassing, geïmplementeerd.
				B.4.1.5	(risico)gerichte organisatiedoorlichtingen.	1.a. Bepalen door te lichten organisatieonderdelen processen.	15 augustus 2022
				1.b. Bepalen onderzoekskader en planning.	15 augustus 2022		Aanhoudende vertraging bij het afronden van de opdrachtverlening zorgt ervoor dat er niet kan worden aangevangen met het opmaken van het onderzoekskader, bepalen door te lichten organisatieonderdelen, processen en het opstellen van een plan van aanpak.
				2. Uitvoeren doorlichtingen.	1 september 2022		Zie boven.
B.4.1.6	Pilot versterken managementteam ministerie SOAW	2. Werving MT-lid afgerond	15 augustus 2022		De werving van het MT-lid loopt en is ten tijde van het opstellen van deze UR in de afrondende fase.		

		B.4.2	Implementatie aanbevelingen Doorlichting Wetgevingsfunctie	1. Actualiseren, consolideren en digitaliseren wettenbestand conform huidig staatsbestel (wegwerken achterstanden ontstaan na 10-10-10)	Q1 2023		Vooralsnog ligt dit project op koers. Personele wijzigingen bij de afdeling WJZ, zoals het vertrek van de coördinator van dit project, vormen mogelijk een risico ten aanzien van tijdige afronding van het Geconsolideerde Teksten-project. De leverancier van de wettenbank en WJZ zijn in overleg over de aanschaf.
				3. Afronding werving en selectie projectmanager ten behoeve van implementatie aanbevelingen en coördineren wetgevingsondersteuning Landspakket vanuit WJZ.	15 augustus 2022		De rol van projectleider zal zo mogelijk intern worden vervuld binnen WJZ. Even was er sprake van een projectleider die vanuit Nederland de aanpak zou komen versterken, maar het rond krijgen van deze aanstelling is niet gelukt. Dit heeft voor wat afleiding c.q. vertraging gezorgd in het werving en selectieproces.
				4. Afronding werving en selectie wetgevingsjuristen arbeidsrecht, financieel/fiscaal recht en sociale zekerheid.	15 augustus 2022		De werving en selectie van de wetgevingsjuristen is gestart, onder andere in samenwerking met VNG-International, maar nog niet afgerond. Wegens hoge werkdruk, personele wisselingen en ziekteverzuim bij WJZ is er vertraging opgetreden in de werving en selectie.
				5. Afronding werving en selectie organisatieontwikkeling (in afstemming met HRO Ministerie BPD)	15 augustus 2022		De werving en selectie van de organisatieadviseur is gestart, maar nog niet afgerond. WJZ is hierover in gesprek met de afdeling HRO. De werving en selectie van de projectleider is gestart, maar nog niet afgerond.
				6. Aanschaf licenties digitale juridische bronnen.	15 augustus 2022		Er zijn inmiddels offertes opgevraagd en de verwachting is dat de Juridische bronnen in september beschikbaar zijn.
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3	In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmark onderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	4. Aanvullend benchmarkonderzoek gestart	Q3		Het benchmark onderzoek wordt afzonderlijk uitgezet in Aruba, Curaçao en Sint Maarten. De in Q.2 gepubliceerde offerte uitvragen voor Curaçao en Aruba hebben niet tot gunning van de opdracht geleid. De offerte uitvragen zijn aangepast en opnieuw gepubliceerd. De verwachting is dat het onderzoek eind Q.3 aanvangt.
				5. Conceptrapportage gereed en opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	31 oktober 2022		Het opnieuw publiceren van de offerte uitvraag met een latere startdatum voor de uitvoering van het onderzoek leidt tot een aangepaste planning. Het onderzoeksbureau wordt gevraagd om eind november een tussenrapportage op te leveren.
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en	B.6.2	Actueel houden managementrapportage formatie - bezetting.	1. Eens per kwartaal terugkoppeling aan NHC & TWO.	15 juli 2022		De rapportage is aangeboden aan NHC & TWO. De opgehaalde informatie over de formatie en bezetting wordt benut bij het vormgeven van de aanpak op mobiliteit.

	overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).	B.6.3	Implementatie mobiliteitsbeleid.	2.a. Inrichten mobiliteitsbureau: procedures en processen ten behoeve van oplossen (juridische) knelpunten rond mobiliteit.	30 juni 2022		Conceptrichtlijnen langdurige beschikkingstelling zijn opgesteld en wordt nu juridisch getoetst. Conceptrichtlijnen vacaturebeleid zijn opgesteld en ge-update. Conceptrichtlijnen non actieven zijn opgesteld en zijn voor controle aangeboden bij de projectleider Mobiliteit. Conceptrichtlijnen voor langdurige tijdelijke dienstverbanden en flexibele inzet & interne doorstroom worden opgesteld. Doordat de afstemming en het opstellen van de richtlijnen enkele weken langer heeft geduurd dan verwacht, zal het aanbieden aan de RvM van de richtlijnen iets later plaatsvinden.
				2.b. Inrichten mobiliteitsbureau: vaststellen richtlijnen en procedures voor toepassen (intern) herplaatsing actieven, flexibele inzet, gedwongen uitstroom en waarnemingen korter dan jaar.	30 juni 2022		Het project bevindt zich momenteel in de voorbereidende fase voor een soft opening van het mobiliteitsbureau in januari 2023. De procedures rond herplaatsingen worden momenteel afgerond.
				2.c. Sociaal plan: concept ontwerp-Landsverordening Sociaal Plan gereed.	1 juli 2022		De concept-startnotitie en de ontwerp-Landsverordening Sociaal Statuut zijn gereed. Momenteel wordt verkend of en hoe een Sociaal Statuut ter consolidatie van het traject kan worden opgesteld, of dat bestaande regelgeving, waaronder de Landsverordening Materieel Ambtenarenrecht (LMA), voldoende grondslag biedt.
				4. Implementatie gereed.	Q4 2023		De implementatie ligt op koers, hoewel voldoende uitvoeringscapaciteit door betrokkenheid van de departementen een aandachtspunt blijft.
		B.6.6	Moderniseren arbeidsvoorwaarden.	1. Beleidskader gereed	30 september 2022		De projectleider is gestart en is aangevangen met zijn verkenning ten behoeve van het nieuwe beleidskader.
B.6.7	Optimaliseren personele inzet programmastructuur en staande organisatie Ministerie BPD: investeren in aansluiting van de programmastructuur op de staande organisatie van het Ministerie BPD.	1. Gezamenlijk opgestelde werkafspraken en taakverdeling.	1 juli 2022		Er heeft een heidag plaatsgevonden ten behoeve van het optimaliseren van de aansluiting tussen de programmastructuur en de staande organisatie. Dit heeft geleid tot samenwerkingsafspraken. Procedures en processen worden vastgelegd in een handboek. Er wordt een traject "Theory of Change" opgestart in samenwerking met NHC en TWO om verdere betrokkenheid, gedeelde visie en draagvlak te creëren binnen het ministerie voor de verschillende hervormingen.		
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				

B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.2	Selectie projectleider & kwartiermakers versterking HR-functie.	1. Projectleider en kwartiermaker implementatie service delivery model aangesteld.	1 juli 2022		Nadat in het tweede kwartaal een opdracht is geformuleerd, is de werving gestart en is er een kandidaat-projectleider gevonden. De opdrachtverlening heeft niet plaatsgevonden, omdat de het proces van te ondertekenen documenten aan wijzigingen onderhevig is en de opdrachtverlening alsmat niet wordt afgerond. TWO en NHC zijn in gesprek over hoe dit vlot te trekken.
		B.8.3	Vaststellen plannen van aanpak (tijdslijnen) op de onderdelen uit het overall plan van aanpak versterking HR-functie.	1. Prioritering van uit te werken deelplannen per onderdeel van de HR service delivery model.	30 september 2022		Aanhoudende vertraging van het afronden van de opdrachtverlening zorgt ervoor dat er niet kan worden aangevangen met het uitwerken van deelplannen.
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.	B.9.1	Herijken businessplannen 2010 naar meerjarige planning, waarbij een public wage bill van 10% BBP gerealiseerd wordt in 2026.		Vanaf 2022		
B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.2	Uitvoeren plan van aanpak fase 2	2. Panden in eigendom t.b.v. overheidshuisvesting gekoppeld aan de administratie van het Ministerie van Financien.	1 oktober 2022		Inmiddels is een update van de vastgoedlijst opgeleverd bestaande uit 323 vastgoedobjecten. Binnen dit overzicht zijn momenteel 133 objecten (ter waarde van 394 mio NAF) al gekoppeld aan de materiele vaste activa (MVA)-administratie van MinFin-Curaçao (momenteel zijn 26 van de 48 'categorie overheidshuisvesting-panden' gekoppeld)
		B.10.3	Implementatie plan van aanpak	5. Opleveren Huisvestingsbeleid (normering & kwaliteit), inclusief voorstellen voor procesverbetering	1 oktober 2022		Het tot stand brengen van het Huisvestingsbeleid ligt op koers. De ingestelde werkgroep Huisvestingsbeleid met leden van de departementen moet nu aan de slag om de governance op overheidshuisvesting efficiënter te laten functioneren.
				6. Aanleveren van benodigde gegevens van drietal businesscases ten behoeve van efficiëntie voorstellen (WTC, Depos/ROP en Postkantoor).	30 september 2022		De voorbereiding van de business cases loopt.
			7. Inventarisatie grootschalige nieuwe huisvestingsopgaves (incl. 'verhuizingen').		Doorlopend		De inventarisatie van huisvestingsopgave staat op de agenda van de werkgroep Overheidshuisvesting.

B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.1	Eerste quickscan stand van zaken.	3. Opstellen implementatie programma en plannen van aanpak.	1 april 2022		De minister heeft een extern adviseur gevraagd de plannen te herzien, waarna de plannen opnieuw door de TWO moeten worden beoordeeld. Het aanpassen van de plannen heeft nog niet plaatsgevonden, omdat prioriteit is gegeven onder meer het uitbreiden van het functioneel systeem en het realiseren van de cloud omgeving. TWO is om ondersteuning gevraagd voor het herzien van de plan voor basisregistratie en het aanpassen naar de huidige omstandigheden van het bestaande plan van aanpak voor de invoering van Office 365. Tevens is ondersteuning gevraagd aan TWO voor het maken van een plan van aanpak voor Data Exchange project.
		B.11.2	Inrichten CIO office	1. Opleveren organisatieplan	30 juli 2022		Vooralsnog is er nog geen concept organisatieplan opgesteld, in afwachting van aanstaande organisatiewijzigingen wordt er alvast gestart met het aanpassen van het projectplan "Inrichting CIO Office" voor inrichten een IT-overheid-omgeving om projecten in te borgen.
		B.11.3	Generieke cloud omgeving	1. Opleveren Proof of Concept	30 juni 2022		Het opleveren van het proof of concept is afgerond. Het plaatsen testapplicatie in de Cloud omgeving is nog niet afgerond, doordat de opdrachtverlening en de vakantieperiode voor wat vertraging heeft gezorgd. De testapplicatie gericht op een knowledge base en het opvragen van documenten, is naar verwachting medio augustus afgerond. Naar verwachting start de verdere implementatie van de Cloud omgeving in oktober 2022.
				2. Opleveren beslisdocument en presentatie	30 augustus 2022		Dit ligt op koers. Besluitvorming over ingebruikname volgt in oktober.
		B.11.4	Uitbreiden functioneel systeem	1. Basisinstallatie en configuratie gereed	30 augustus 2022		De basisinstallatie en configuratie liggen op koers.
		B.11.5	Digitale identiteit	1. Instellen projectgroep	15 juli 2022		De projectgroep is niet ingesteld, omdat de recent aangestelde programma manager kiest voor een proces gebaseerd op het uitwerken van scenario's. In plaats van het instellen van de projectgroep wordt er een beslisdocument opgesteld op basis van de scenario's. De verkennende scenario's zijn opgeleverd en aangeboden aan de programma manager en worden nu juridisch getoetst. Vervolgens zal met een leverancier gesproken worden over hoe de gekozen oplossing aangepast kan worden voor gebruik door Curaçao. Dit beoogde resultaat wordt afgevoerd.
2. Opleveren verkennende scenario's Digitale identiteit.	30 augustus 2022				De verkennende scenario's zijn opgeleverd en aangeboden aan de programma manager en worden juridisch getoetst.		

		B.11.6	Stelsel basisregistraties: Fase 1 staat in het teken van het afronden van activiteiten rond de introductie van vernieuwde software die levering van persoonsinformatie aan afnemers als het vergunningenloket mogelijk maakt.	1. Het inrichten van een gedocumenteerde software omgeving voor tests en productie. 2. Het bouwen van een Algemene Stekker voor de koppeling met niet-standaard afnemers en het ontwikkelen van tools voor vergelijking en synchronisatie van de inhoud van een basisregister met een afnemersbestand worden afgerond.	1 juli 2022 1 juli 2022		Deze activiteit komt te vervallen, omdat er in plaats van Stelsel Basisregistraties gekozen wordt voor Data Exchange. Er wordt momenteel een projectleider aangesteld die een plan van aanpak gaat opstellen voor Data Exchange. Deze activiteit komt te vervallen, omdat er in plaats van Stelsel Basisregistraties gekozen wordt voor Data Exchange. Er wordt momenteel een projectleider aangesteld die een plan van aanpak gaat opstellen voor Data Exchange.
		B.11.7	Een Roadmap wordt opgesteld, die op aantrekkelijke wijze inzichtelijk maakt wat digitalisering gaat betekenen voor de burgers en de overheid van Curaçao, en hoe de beoogde ontwikkeling zal worden bereikt.	1. Het opleveren van een Roadmap door de programmamanager en verantwoordelijk ambtenaren, op basis van contouren die worden opgesteld tijdens een gezamenlijke heidag.	1 juli 2022		De Roadmap is opgeleverd, op basis van de opbrengst van de Heidag en inmiddels ook gepresenteerd aan de SG's van de overheid van Curaçao.
B.13	Maximaliseren duurtetoeslag op 100 procent van salaris; verlagen huidige duurtetoeslag uitkeringen met 10 procent (en geen indexering), waarbij rekening zal worden gehouden met mogelijk onevenredige financiële implicaties in individuele gevallen.	B.13.1	Besluitvorming over implementatiemogelijkheden, op basis van door Curaçao aan te leveren gedegen onderbouwing.	3. Uitvoering besluitvorming.	n.n.b.		
THEMA C: BELASTINGEN							
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.	C.1.2	Uitvoering quick wins uit het PVA.	1. Afronden conceptlandsbesluit voorkoming dubbele belasting. 3. Afronding eerste deel conceptveegwet. 4. Conceptwetswijziging omzetbelasting (OB). 6. Model standaardverdrag ter voorkoming dubbele belasting met bijbehorend verdragsbeleid. 7. Starten met schrijven van wetvoorstellen van visiedocument IB & WB. 8. Opstellen rullingbeleid	1 juli 2022 1 juli 2022 1 januari 2023 15 augustus 2022 1 september 2022 15 september 2022		Het concept-Landsbesluit is afgerond en advies van de RvA is verwerkt in het ontwerp. Na goedkeuring RvM wordt het Landsbesluit gepubliceerd. Het concept-Landsbesluit is afgerond en ligt bij WJZ ter advisering. Advies WJZ is binnen. Aanpassingen dienen te worden besproken binnen team Minister van Financiën. Het model wordt per oktober 2022, nadat hierover op verzoek van de minister van Financiën van Curaçao door een deskundige is geadviseerd, gefinaliseerd. Ontwerp en MvT is begin augustus 2022 aan WJZ aangeboden. Voorts is in augustus overleg gepleegd met de Nederlandse counterpart. Dit project moet nog worden opgestart omdat prioriteit is gegeven aan de veegwet II.

		C.1.3	Maandelijkse rapportage en overleg met BD Nederland.	1. Afstemming met en adviesinput van BD Nederland.	Maandelijks		Ontvangen
		C.1.4	Geactualiseerd hervormingsplan ten behoeve van implementatiefase.	1. Vastgesteld geactualiseerd hervormingsplan belastingstelsel.	15 augustus 2022		Het is nog niet gelukt om voor de geplande deadline de adviezen van de TWO te verwerken in het hervormingsplan. Er zijn concrete afspraken om op korte termijn het hervormingsplan en het plan van aanpak af te ronden, zodat de TWO de plannen kan beoordelen en goedkeuren. Daarna kunnen de plannen worden vastgesteld door de Raad van Ministers.
C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen, voor zover dat nog niet gebeurt.	C.2.1	Nulmeting van aanwezige benodigde gegevens.	1. Vastgesteld plan van aanpak.	15 juli 2022		Bij nader inzien is ervoor gekozen om niet te investeren in het mogelijk maken van bestandsuitwisseling op basis van huidige (oude) systemen van Belastingdienst (C.4.5). Hierdoor is het opgeleverde plan van aanpak niet bruikbaar. Er wordt overwogen de maatregel mee te nemen in de plannen voor de hervorming van de Belastingdienst en het nieuwe belastingsysteem.
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.	C.3.1	Loopt mee in plan van aanpak C.4.				Zie C.4.
C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.4	Maandelijkse rapportage en overleg met BD Nederland.	1. Afstemming met en adviesinput van BD Nederland.	Maandelijks		Ontvangen
		C.4.5	Geactualiseerd hervormingsplan ten behoeve van implementatiefase.	1. Vastgesteld geactualiseerd hervormingsplan belastingdienst.	15 augustus 2022		De deadline van 15 augustus bleek bij nader inzien niet haalbaar. Er ligt inmiddels een goed en ambitieus hervormingsplan, maar het heeft nog afstemming en uitwerking nodig. Daarna kan de TWO het hervormingsplan (plan van aanpak) beoordelen en goedkeuren, waarna de plannen kunnen worden vastgesteld door de Raad van Ministers.
		C.4.6	Op basis van bestaand en aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Douane kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	1. Plan van aanpak voor de modernisering en optimalisering van de Douane.	30 september 2022		Er is al een concept Plan van Aanpak. Douane NL heeft naar dit concept-plan van aanpak gekeken, met name om, waar mogelijk, de samenhang met versterking grenstoezicht te borgen.
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Curaçao overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Belastingregeling overeenkomen.	1. Uitgewerkte regeling ter besluitvorming in de RMR tweede kwartaal 2022.	1 juli 2022		Wijziging van de Belastingregeling Nederland Curaçao is in de RMR van 24 juni 2022 aangenomen. De staatssecretaris van Financiën (F&B) heeft het voorstel om advies bij de Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk aanhangig gemaakt.
THEMA D: FINANCIËLE SECTOR							
D.1	Er wordt een integrale doorlichting van de financiële sector uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.1.2	Op zo kort mogelijke termijn volledige invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig.	Doorlopend		De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang.

			van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten.			
D.2	Er wordt een integrale doorlichting van het stelsel van toezicht (wet- en regelgeving, toezichtbeleid) op de financiële markten uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.2.1	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zullen in lijn met de aanbevelingen van het IMF de transitie naar risico-gebaseerd toezicht en de versterking van toezichthandhaving worden geprioriteerd.	Doorlopend	De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang.
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1	Onderzoek naar Dollarisatie door het IMF.	2. CBCS zal op basis van de bevindingen van het IMF-rapport over de voor- en nadelen van de dollarisatie als eerste follow-up analyseren hoe de mogelijke nadelen die samenhangen met het hebben van een eigen munt in de landencontext het beste kunnen worden ondervangen.	Eind 2022	CBCS heeft een positon paper opgesteld en werkt aan een meer diepgaande analyse van hoe de mogelijke nadelen die samenhangen met het hebben van een eigen munt in de landencontext het beste kunnen worden ondervangen. Gezien de complexiteit van het vraagstuk ligt de deadline op eind 2022. Er zijn thans geen signalen dat deze niet zal worden gehaald.
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Voortzetting plan van aanpak CBCS, ontwikkeling wetgevingskalender en afspraken met WJZ over versterking wetgevingscapaciteit.	2. Wetgevingskalender implementeren. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zal, in lijn met de aanbevelingen van het IMF, bij de verdere modernisering de depositogarantiestelsels worden geprioriteerd.	Doorlopend	De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang.
D.5	De governance van de CBCS wordt versterkt, conform internationale best practices waaronder door het scheiden van verschillende taken binnen de CBCS.	D.5.2	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de interne organisatie van de CBCS.	1. Voortgang aanbevelingen naar aanleiding van review interne organisatie monitoren. Bij de opvolging van de aanbevelingen uit het IMF-rapport staat de onafhankelijkheid van de CBCS voorop.	Doorlopend	Het onderzoek van het IMF is afgerond en er wordt gewerkt aan de opvolging van de aanbevelingen.

THEMA E: ECONOMISCHE HERVORMINGEN						
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1	Onderzoek arbeidsmarktbeleid en wet- en regelgeving.	5. Vastgesteld pakket van hervormingsmaatregelen.	1 november 2022	Een aantal maatregelen uit het rapport E1 over hervormingen van de arbeidsmarkt kunnen op korte termijn opgepakt worden. Politieke besluitvorming hierover loopt op schema en is in november gereed. Het rapport E1 bevat daarnaast bouwstenen om het arbeidsmarktbeleid toekomstgericht te maken. Het is van belang deze bouwstenen in samenhang te bezien met de uitkomsten van het onderzoek hervorming sociale verzekeringen (E.4.1). Ten behoeven van één integraal en coherent pakket hervormingen wordt er daarom een overkoepelende notitie "Hervormingen Arbeidsmarkt en Sociale Zekerheid" opgesteld met oog voor prioritering en volgtijdelijkheid. Met dit pakket zal vervolgens de dialoog met sociale partners gestart worden. Deze overkoepelende notitie wordt opgesteld door de onderzoekers die ook het onderzoek E4.1 gaan doen.
				6. Implementatieagenda opgesteld.	1 maart 2023	Het tijdpad van deze activiteit wordt herzien in de volgende uitvoeringsagenda.
				7. Implementatieagenda vastgesteld.	15 april 2023	Het tijdpad van deze activiteit wordt herzien in de volgende uitvoeringsagenda.
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.			
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.3.1	Onderzoek illegale tewerkstelling arbeidskrachten, inclusief verbeteren van de toelatingsketen.	8. Vastgesteld pakket van hervormingsmaatregelen.	15 september 2022	De werkgroep E3 maakt een voorstel voor prioritering van maatregelen die (wegens de vakantieperiode) eind augustus zal worden besproken. Hierbij worden op het onderdeel Arbeidsmigratiebeleid de aanbevelingen uit het rapport illegale tewerkstelling van Deloitte, het rapport van de Algemene Rekenkamer Curaçao uit 2015 en het rapport van EY, Van Denken naar Doen, uit 2020 betrokken. Afstemming over de prioritering met de minister van SOAW, de minister van Justitie en de minister van MEO, en vaststelling in de RvM volgt daarna en zal half oktober gereed zijn.
				9. Start implementatie hervormingsmaatregelen.	1 oktober 2022	Aanvang is mogelijk na de vaststelling van het pakket aan hervormingsmaatregelen (E.3.1.8).

				10. Start nader onderzoek	1 september 2022		Het onderzoek naar illegale tewerkstelling heeft uitgewezen dat er op een aantal onderwerpen extra onderzoek moet worden gedaan. De werkgroep E3 is bezig met het opstellen van een onderzoeksvoorstel, waarna een aanbesteding zal worden doorlopen. Dit traject wordt in onderling overleg getemporeerd, gezien de veelheid aan onderzoeken bij SOAW die al lopen of net zijn afgerond en waar de overgang naar implementatie van hervormingsmaatregelen momenteel veel van de organisatie vraagt.
		E.3.3	Doorlichting van de Arbeidsinspectie SOAW	1. Plan van aanpak vastgesteld	15 juli 2022		De werkgroep E3 heeft op 16 juni 2022 het plan van aanpak opgeleverd. De minister van SOAW heeft het begin juli en de RvM half juli vastgesteld. De TWO is (nog) in afwachting van het getekende plan van aanpak, zodat de TWO het kan accorderen.
				2. Start nader onderzoek	16 juli 2022		Na vaststelling van het plan van aanpak door de RvM zijn de voorbereidende werkzaamheden voor het onderzoek gestart.
E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.	E.4.1	Realiseren duurzame betaalbaarheid Sociale Verzekeringen (behoudens zorg gerelateerd). Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant meegenomen.	2. Onderzoek in uitvoering	Q3		De aanbesteding is in de afrondende fase en naar verwachting start het onderzoek begin september. Het eindrapport plus de overkoepelende notitie "Hervormingen Arbeidsmarkt en Sociale Zekerheid" waarin de uitkomsten van het onderzoek E.1 en E.4.1 in samenhang worden gezien, wordt rond mei 2023 opgeleverd.
		E.4.2	Realiseren duurzame betaalbaarheid sociale voorzieningen. Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant meegenomen.	4. Start uitvoering plan van aanpak werkgroep sociale voorzieningen.	15 juli 2022		Per 18 juli is de consultant (E.4.2.5) begonnen met fase 1 van het plan van aanpak sociale voorzieningen.
				5. Aanbestedingsprocedure consultant knelpuntenanalyse afgerond.	1 juli 2022		Consultant is per 18 juli aangesteld.
		E.4.3	De werkgroep SVB maatregelen werkt opties uit die op de korte termijn een bijdrage leveren aan de houdbaarheid van de sociale zekerheid en de zorg (zie ook F.3.2).	2. Maandelijkse rapportage SVB-maatregelen, waaruit blijkt dat Curaçao op schema is om evenwicht in het schommelfonds te bereiken in 2022 en 2023 zonder de landsbijdrage te verhogen.	Maandelijks, laatste dag van de maand.		Uit de maandelijkse rapportage SVB-maatregelen (d.d. 12 juli 2022) is gebleken dat er vertraging is opgetreden met betrekking tot de invoering van de noodzakelijke wetgeving om evenwicht te bereiken in het schommelfonds in 2022 en 2023 zonder de landsbijdrage te verhogen. Hiervoor is aandacht gevraagd van o.a. de verantwoordelijke minister van GMN. Daaraan is follow-up gegeven. Door met name capaciteitsproblemen is de noodzakelijke wetgeving nog niet ingevoerd. Dit zal naar verwachting in september worden gerealiseerd.
		E.4.4	Overkoepelende programma/projectmanager aanstellen	1. Overkoepelende programma/projectmanager is aangesteld die de uitvoering en voortgang coördineert van de activiteiten onder E.1, E.3, E4.1 en E4.2.	1 juli 2022		De programma-/projectmanager is geselecteerd. De overeenkomst van opdracht (ovo) ligt bij de betrokken minister ter goedkeuring, waarna de aanstelling wordt geformaliseerd.

E.5	<p>Curaçao verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekent de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Curaçao en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.</p>	E.5.0	<p>Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.</p>				
E.6	<p>Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningenstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen.</p> <p>Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	E.6.1	<p>Nederland zal, in samenwerking met Curaçao, een doorlichting van het ondernemerschap(sbeleid) en het vestigings- en investeringsklimaat van Curaçao uitvoeren.</p>	<p>2. Onderzoek uitgevoerd en voorstellen opgesteld voor vervolgotraject.</p>	15 april 2022		<p>De Raad van Ministers heeft op 8 mei 2022 een implementatieprogramma vastgesteld met twaalf actiepunten. Deze activiteit is hiermee afgerond en zal worden afgevoerd.</p>
		E.6.2	<p>Onderzoek naar haalbaarheid en modaliteiten van een garantie-instrumentarium en onderzoek naar de mogelijkheden om een afwegingskader voor individuele bedrijfssteun te maken.</p>	<p>1. Besluitvorming inzet afwegingskader respectievelijk garantie-instrument.</p> <p>2. Opstellen en operationaliseren garantie-instrumentarium en toepassen individuele bedrijfssteun o.b.v. vastgestelde afwegingskaders</p>	<p>30 september 2022</p> <p>30 september 2022</p>		<p>De beschikbare middelen zijn na overleg volledig gereserveerd voor individuele bedrijfssteun. Zie verder E.6.2.2.</p> <p>Overeenstemming over de voorwaarden voor individuele bedrijfssteun. Goedkeuring van RvM Curaçao en MR Nederland. Naar verwachting wordt dit traject tijdig afgerond en kunnen beschikbare middelen tijdig beschikbaar worden gesteld.</p>
		E.6.3	<p>Aanpak 'red tape'.</p>	<p>3. Besluitvorming afgerond over eerste prioriteiten voor uitvoering, inclusief het regelen van ontbrekende capaciteit en middelen op basis van een plan van aanpak.</p> <p>5. Inventariseren en publiceren fiscale stimuleringsinstrumenten opgesplitst naar economische sectoren</p>	<p>30 juli 2022</p> <p>30 juli 2022</p>		<p>In de Uitvoeringsagenda Q3 is er de tijd genomen om het implementatieplan (E.6.1.2) om te zetten in plannen van aanpak, waaronder één voor 'red tape'. Het is in de afgelopen periode niet tijdig gelukt om tot plannen van aanpak te komen. De uitrol van het in mei vastgestelde implementatieprogramma verloopt moeizaam.</p> <p>De inventarisatie heeft plaatsgevonden, maar nog niet alle fiscale instrumenten zijn in beeld. Publicatie volgt nadat website problematiek is opgelost. Er zal een doorbraak geforceerd moeten worden om de vastgelopen situatie rond problemen met de betreffende website vlot te trekken, om de stimuleringsinstrumenten te kunnen publiceren. Mogelijk dat een tijdelijke website een tussenoplossing biedt.</p>

			6. Identificeren te optimaliseren vergunningsverleningsprocedures	30 juli 2022		In samenwerking met SOAB is een exercitie opgestart om bestaande procedures en structuren in kaart te brengen en op basis daarvan verbetervoorstellen te formuleren. Het identificeren van de te optimaliseren vergunningsverleningsprocedures is niet tijdig afgerond.
			7. Plan van aanpak vernieuwen Landsverordening Horeca en Drank gereed	1 juni 2022		Het gereed maken van het plan van aanpak Vernieuwen Landsverordening Horeca en Drank is niet tijdig afgerond, omdat andere werkzaamheden prioriteit kregen. Naar verwachting is het plan van aanpak 15 augustus gereed.
	E.6.4	Onderzoek 'Costs of doing business'.	3. Besluitvorming afgerond over eerste prioriteiten voor uitvoering, inclusief het regelen van ontbrekende capaciteit en middelen op basis van een plan van aanpak.	30 juli 2022		In de Uitvoeringsagenda Q3 is er de tijd genomen om het implementatieplan (E6.1.2) om te zetten in plannen van aanpak, waaronder één voor 'cost of doing business'. Het is in de afgelopen periode niet tijdig gelukt om tot plannen van aanpak te komen. De uitrol van het in mei vastgestelde implementatieprogramma verloopt moeizaam.
	E.6.5	Project integrale gebiedsontwikkeling Schottegat en Havengebied: dit wordt doorgeschoven naar een volgende agenda.				Zoals aangegeven in de Uitvoeringsagenda, wordt het project doorgeschoven, omdat de voorgenomen ontwikkelingsrichting vooralsnog onvoldoende draagvlak geniet. Visieontwikkeling voor onderbouwing uitwerkingsactiviteiten wordt herstart.
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk orderingsbeleid.	E.7.1	Duurzame versterking van Domeinbeheer.	2. Afronden hoofdstructuur Domeinbeheer gereed. De hoofdstructuur is onder meer opgebouwd met afdelingen Gebiedsontwikkeling en Vastgoed.	Q1 2023	De hoofdstructuur is afgerond. Er komen een aparte afdeling gebiedsontwikkeling en een afdeling vastgoed.
			3. Voorstel met financiële kaders, een position paper en interne afspraken Domeinbeheer, intern VVRP met ministerie van Financiën.	31 december 2022		De position paper is opgesteld en wordt benut voor een budgettaire begrotingskader voor grondexploitatie.
			4. Werving en selectie ter versterking van gebiedsontwikkeling (planeconoom, jurist en projectleider) afgerond.	1 juli 2022		De werving en selectie van de planeconoom, jurist en projectleider zijn afgerond. Zij gaan zich primair richten op werkzaamheden rond gebiedsontwikkelingen Rif en Colon (E7.4).
	E.7.2	Hervorming en verzakelijking van het grond- en vastgoedbeleid en -beheer.	4. Voorstel voor het tot stand brengen en volledig maken van een administratie van niet uitgegeven overheidsgronden.	30 september 2022		De administratie voor de uit te geven kavels of te ontwikkelen gronden wordt op pijl gebracht middels samenwerking met het kadaster en interviews met (oud) medewerkers.

		E.7.3	Schoon door de poort.	3. Opbouw van het nodige personeel voor de uitvoering van het programma. Hierbij moet aandacht worden besteed aan een vlotte onboarding procedure. Via her prioritering in de kapitaaldienst en daarvoor verkrijgen van machtigingen wordt de financiering van het programma Grond & Vastgoed geregeld.	30 september 2022		Dit ligt is op koers. Het machtigingsverzoek is ingediend en de werving en selectie van het personeel is gestart.
		E.7.4	Bijdrage aan de economische ontwikkeling.	2. Uitwerking principenota's over gebiedsontwikkelingen Rif en Colon	31 december 2022		Het uitwerken van de principenota's ligt op schema.
				3. Afronden principenota's gebiedsontwikkeling Zakito en Maria Maai	1 januari 2023		Het afronden van de principenota's ligt op schema.
				4. Procesvoorstel Ruimtelijke Strategie, voorzien van een eerste verkenning van trends en kansen.	1 september 2022		Eind augustus worden workshops georganiseerd over drie speerpunten; bevorderen toerisme; energietransitie en eigen voedselvoorziening. De workshops zijn bedoeld voor de departementen en de voornaamste bedrijven.
		E.7.5	Bijdrage aan de overheidskas.	2. Verzenden facturen ter waarde van NAF 1 mio en hoger.	1 oktober 2022		Er is inmiddels voor 350.000 NAF aan facturen verzonden en naar verwachting wordt de doelstelling 1 mio Naf behaald.
THEMA F: ZORG							
F.1	Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen: - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccins).	F.1.1			Doorlopend		Curacao werkt, met ondersteuning van het ministerie van VWS, aan het beheersen en bestrijden van de (gevolgen van) COVID-19. Dit is een doorlopende activiteit.

F.2	In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en andere inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan: <ul style="list-style-type: none"> – reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit. 	F.2.1	Uitvoering afspraken bestuurlijk vierlandenoverleg 20 – 24 juni 2022	1. Oprichting van DCHA (Dutch Caribbean Hospital Alliance) als rechtspersoon	30 juni 2022		De oprichting van DCHA heeft plaatsgevonden.
				2. Opening rekening door DCHA waarop de landen hun respectievelijke geldbijdragen kunnen storten.	30 juni 2022		De laatste administratieve stappen om de rekening te openen worden nu uitgevoerd.
				3. Opstellen en afronden kaderstellend projectplan DCHA	30 juni 2022		Het kaderstellend projectplan is opgesteld.
				4. start uitvoer plan van aanpak van de DCHA	30 september 2022		Medio augustus wordt naar verwachting de bankrekening van de coöperatie geopend. Uitwerking en implementatie van het plan zal op dat moment aangevangen worden.
				5. vervolgacties zoals afgesproken tijdens het bestuurlijk vierlandenoverleg	30 september 2022		De afspraken uit het bestuurlijk vierlandenoverleg worden in verschillende werkgroepen opgepakt.
F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.1	Een plan van aanpak vaststellen voor de inrichting van het traject om de duurzame betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van het zorgstelsel te realiseren. Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant (modernisering zorgstelsel waaronder governance) meegenomen.	3. Reactie TWO op eindrapport "kopzorgen over de zorg" en bespreking daarvan met Curaçao.	1 juli 2022		De reactie van TWO is aan de NHC gestuurd.
				4. Nader rapport stelselwijziging en voorstellen voor flankerend beleid (zoals preventie en versterking eerstelijnszorg).	30 november 2022		Het (nader) onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van de Taskforce Hervorming Marktordering en Financiering Zorgsector 2022, waarbij rekening wordt gehouden met de opmerkingen van de TWO op "kopzorgen over de zorg" zijnde de terms of reference voor de Taskforce.
		F.3.2	De werkgroep SVB maatregelen werkt opties uit die op de korte termijn een bijdrage leveren aan de houdbaarheid van de sociale zekerheid en de zorg (zie ook E.4.1.3).	2. Maandelijks rapportage SVB-maatregelen is opgeleverd, waaruit blijkt dat Curaçao op schema is om evenwicht in het schommelfonds te bereiken in 2022 en 2023 zonder de landsbijdrage te verhogen.	Maandelijks, laatste dag van de maand.		Uit de maandelijks rapportage SVB-maatregelen (d.d. 12 juli 2022) is gebleken dat er vertraging is opgetreden met betrekking tot de invoering van de noodzakelijke wetgeving om evenwicht te bereiken in het schommelfonds in 2022 en 2023 zonder de landsbijdrage te verhogen. Hiervoor is aandacht gevraagd van o.a. de verantwoordelijke minister van GMN. Daaraan is follow-up gegeven. Door met name capaciteitsproblemen is de noodzakelijke wetgeving nog niet ingevoerd. Dit zal naar verwachting in september worden gerealiseerd.

		F.3.3	Implementatie maatregelen ter minimalisering verliezen bij het ziekenhuis CMC.	1. Maandelijks rapportage over voortgang is opgeleverd, waaruit de succesvolle voortgang van Curaçao blijkt om het doel – het minimaliseren van verliezen bij het CMC – te behalen. Hierbij kan worden verwezen naar de verschillende trajecten zoals beschreven in het Plan van aanpak 'Verduurzaming CMC'. De rapportage wordt iedere 15e van de maand vanaf augustus 2021 bij de TWO aangeleverd (doorlopend).	Maandelijks per de 15e van de maand.		De maandelijkse voortgangsrapportages worden opgeleverd en geven inzicht in de voortgang van de uitvoering van het geactualiseerde plan van aanpak "Verduurzaming CMC".
				5. Opvolging van de aanbevelingen uit het advies van de Nederlandse Zorgautoriteit (Nza) over de situatie bij het CMC.	Start in derde kwartaal 2022.		Het onderzoek van de Nederlandse Zorg Autoriteit (Nza) is afgerond en de Nza heeft een samenvatting van haar bevindingen gedeeld met de direct betrokkenen. De aanbeveling ten aanzien van het jaarlijkse integrale ziekenhuisbudget wordt reeds opgepakt door het projectteam 'verduurzaming CMC'. In september volgt de appreciatie van de minister van GMN op alle aanbevelingen uit het Nza-rapport.
THEMA G: ONDERWIJS							
G.1	Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde: - onderwijskwaliteit, lesmethoden en – middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door	G.1.1	Uitvoeren doorlichting op basis van vastgesteld plan van aanpak.	3. Tussenrapportage gereed.	15 juni 2022		De tussenrapportage is op 17 juni 2022 opgeleverd aan de Minister van OWCS. De beleidsreactie van de Minister is op 26 juli 2022 door TWO ontvangen en het rapport is op 25 juli 2022 gepubliceerd op de website van de Curaçaose overheid.
				4. Eindrapport opgeleverd.	31 oktober 2022		De verwachting is dat het eindrapport eind december 2022 wordt opgeleverd. Onder andere vanwege de borging van de samenhang met het strategisch huisvestingplan (G.1.2.10) blijkt bij de operationalisatie daarvan dat de afronding van de rapportage meer tijd kost dan eerder beoogd.
		G.1.2	Achterstallig onderhoud onderwijshuisvesting aanpakken.	10. Opstellen strategisch huisvestingsplan.	Nader te bepalen		Het strategisch huisvestingplan wordt in samenhang gezien met de doorlichting van het onderwijs en kan pas worden opgesteld als over de aanbevelingen in de 0-meting is besloten (G.1.1.)

	<p>effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland).</p> <p>Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken.</p> <p>Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>			11. Achterstallig onderhoud van de eerste tranche scholen is gestart	30 juni 2022		<p>Vanwege onduidelijkheid bij alle betrokkenen over de gewenste governance van de uitvoeringsorganisatie voor het onderhoud, is het afgelopen kwartaal vertraging ontstaan in het project achterstallig onderhoud. Na intensief en constructief overleg, is met het ministerie van OWCS en de stichting onderhoud scholen (SOS) vervolgens hard gewerkt aan de inrichting van een solide projectorganisatie en het voorbereiden van de subsidieaanvraag voor het achterstallig onderhoud aan de eerste lichting scholen. In augustus wordt de subsidieaanvraag door het ministerie van OWCS bij BZK ingediend en beoordeeld. Met de beschikking van BZK kan het ministerie van OWCS de beschikking voor de uitvoeringsorganisatie opstellen, waarna zij de aanbesteding van de onderhoudswerkzaamheden kunnen starten.</p>
THEMA H: VERSTERKEN RECHTSSTAAT							
H.1	<p>In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.</p>	H.1.1			Doorlopend		<p>Er wordt onderzocht of de uitvoeringscapaciteit van de meest vitale sectoren van de rechtsstaat niet in het gedrang komt i.v.m. mogelijke bezuinigingen. Zie ook de evaluaties onder H.1.4.</p>
		H.1.2	<p>Evaluatie formatie, bezetting en begroting genoemde diensten van 2018-2021 om operationele uitvoeringscapaciteit te bepalen.</p>	3. Inzicht in benodigde personele inzet SDKK (detentie en vreemdelingen-bewaring) om de wettelijke taken uit te kunnen voeren.	30 juni 2022		<p>Het inzicht in de benodigde personele inzet SDKK is door Curaçao gegeven. DJI heeft hier vervolgens advies over uitgebracht. In september volgt er een digitale bijeenkomst om het advies nader toe te lichten.</p>
				4. Evaluatie Hof en Veiligheidsdienst	15 september 2022		<p>De evaluatie van de Veiligheidsdienst is afgerond. De evaluatie van het Hof is naar verwachting half september klaar.</p>
		H.1.3	<p>Opstellen realistisch meerjarig instroomplan met financiële paragraaf ter garanderen operationele uitvoeringscapaciteit van alle H1-instellingen.</p>	1. Realistisch meerjarig instroomplan met financiële paragraaf is afgerond.	30 september 2022		<p>De evaluaties van de formatie, bezetting en begroting, en daarmee samenhangend de uitvoeringscapaciteit van de Politie, Douane, Landsrecherche, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst, worden momenteel in samenhang gezien door de minister van Justitie. De opvolging van de evaluaties van het Hof en het OM wordt, als die half september zijn afgerond, besproken tussen Curaçao en Nederland.</p>
H.2	<p>Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.</p>	H.2.1	<p>Dit wordt meegenomen in relatie tot H.19.</p>				

H.9	Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	H.9.1	Projectfase uitvoeren op basis van vastgesteld plan van aanpak .	4. Conceptwetsontwerp gereed.	31 januari 2023		Project verloopt volgens planning. In het JVO van januari a.s. zal cfm. planning een concept voorstel van Rijkswet ter goedkeuring worden voorgelegd inclusief een Memorie van Toelichting. Zo mogelijk zal bij die gelegenheid ook een uitvoeringstoets worden aangeboden waarin de consequenties van de wetgeving worden geduid. Na goedkeuring door de JVO-ministers volgt consultatie waarna het definitieve voorstel van Rijkswet ter accordering aan het JVO zal worden voorgelegd.
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.2	Aangewezen onafhankelijke organisatie controleert opvolging aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	1. Implementatie aanbevelingen worden gemonitord.	Doorlopend		Er wordt eens in de drie maanden een voortgangsrapportage opgeleverd.
				3. Herziend handboek CF 2022 is vastgesteld	30 augustus 2022		De herziening is in uitvoering en de planning is dat de herziening eind augustus gereed is.
				4. Beleidsplan CF 2022-2023 is vastgesteld.	30 juni 2022		Eind juni 2022 is het Beleidsplan ondertekend en vastgesteld.
				5. Begrip Criminaliteitsbestrijding is vastgesteld.	30 juni 2022		Met de vaststelling van het beleidsplan is het begrip criminaliteitsbestrijding formeel vastgelegd.
				6. Criteria voor beoordeling projectaanvragen zijn vastgesteld.	30 augustus 2022		In het gereviseerde Handboek zijn de criteria opgenomen.
				7. Goedgekeurde jaarverslagen t.b.v. Staten	Doorlopend		
H.17	Curaçao komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de CURMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroommogelijkheden van de CURMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.	H.17.1	Opstellen plan van aanpak gericht op verdere professionalisering van de CURMIL, waar actualisatie van de Dienstplichtverordening een onderdeel van is.	2. Actualiseren dienstplichtverordening.	Doorlopend		Curaçao werkt met Defensie aan de actualisering van de dienstplichtverordening. Uitvoering geschiedt in goed overleg. Een specifiekere tijdspad wordt nog bepaald
		H.17.2	Ministeriele regeling met algemene werking toetreden vrouwen tot CURMIL.	1. Vastgestelde ministeriële regeling met als doel verdere modernisering CURMIL	1 augustus 2022		Op 23 februari 2022 is de Raad van Ministers akkoord gegaan met de ministeriële regeling met algemene werking inzake toelating vrouwen tot de Curaçaose Militie.
		H.17.3	Opstellen moderne rechtspositieregeling voor Caribische beroepsmilitairen, inclusief wettelijke inkadering.	1. Gemoderniseerde rechtspositieregeling is vastgesteld.	Doorlopend		Ten behoeve van de verdere modernisering CURMIL en betere aansluiting bij Defensie en lokale justitiële diensten, wordt de rechtspositieregeling gemoderniseerd. In juni heeft in de tripartiete ambtelijke werkgroep een 'pressure cooker sessie' plaatsgevonden, ondersteund door een wetgevingsjurist vanuit NL, met als doel een concept rechtspositieregeling op te leveren. Deze wordt door Curaçao verder uitgewerkt en geformaliseerd. Daar is juridische capaciteit voor nodig, waarvoor momenteel een (functie)profiel wordt opgesteld. Indien gewenst kan NL hierin ondersteunen.

H.18	Curaçao heeft op 1 april 2021 de benodigde stageplaatsen beschikbaar gesteld ten behoeve van het Sociaal Vormings Traject. Curaçao en Defensie sluiten voor 1 februari 2021 een convenant dat hierop toeziet.	H.18.1	Op basis van een gesloten convenant benodigde leerwerktrajecten beschikbaar stellen.	8. Uitvoeringsorganisatie volledig operationeel	1 juni 2022	Aangezien de eerste lichting SVT'ers klein was, was het niet noodzakelijk de gehele uitvoeringsorganisatie volledig operationeel te hebben. Er is gekozen voor leerwerktrajecten op maat voor deze kleine eerste groep jongeren. Voor de volgende lichting zal de uitvoeringsorganisatie volledig operationeel zijn.
				9. Leerwerktrajecten beschikbaar.	1 juli 2022	De eerste lichting SVT'ers is doorgestroomd naar een leerwerktraject. Zie ook toelichting H.18.1.8
				10. Evaluatie Pilot SVT	30 september 2022	De evaluatie van de pilot SVT loopt en is naar verwachting eind september gereed.
H.19	Curaçao komt met een getrappt plan voor de modernisering en hervorming van het aanbod van online-kansspelen. Dit plan bevat tevens een realistisch tijdpad met bijbehorende mijlpalen. De modernisering en hervorming omvat ten minste: 1. Wet- en regelgeving die voorziet in een onafhankelijke toezichthouder op online kansspelen. Zij verstrekt ook licenties en handhaaft indien nodig, waarbij als uiterste interventie de licentie kan worden ingetrokken. 2. Waarborgen dat aanbieders van online kansspelen vanuit Curaçao handelen conform wet- en regelgeving van de landen waarop zij zich richten. 3. Maatregelen om (via de Curaçao Gaming Control Board en de Belastingdienst) de door licentiehouders verschuldigde belastingen en licentievergoedingen te innen.	H.19.1	Uitwerken maatregel deel 1 en deel 2.	4. Verwerken uitkomsten toets en advies in samenwerking met de TWO en het ministerie van JenV in de LOK, zodat na een laatste beperkte toets van de TWO en JenV (zie H.19.1.8), Curaçao de mogelijkheid heeft om de uitkomsten uit deze toets evenals de belangrijkste uitgangspunten van H2/H19 mee te kunnen nemen in haar wetgevingsproces.	1 augustus 2022	De uitkomsten van de toets en advies (zie H19.1.3) zijn in de conceptversie van de LOK (van 15 mei) nog niet voldoende verwerkt. In afstemming tussen NHC en TWO, heeft TWO op 19 juli een extra notitie gestuurd aan de NHC met de voor TWO belangrijkste uitgangspunten van H2/H19 en het vastgestelde plan van aanpak waar de LOK in ieder geval aan moet voldoen. De concept LOK lag op dat moment ter advisering voor bij Wetgeving en Juridische Zaken (WJZ), waardoor aanpassing van de concept LOK naar aanleiding van de extra notitie niet opportuun was. Op 26 augustus brengt WJZ advies uit. Na verwerking van het WJZ advies door Curaçao zal TWO een beperkte toets uitvoeren (H19.1.8) waaruit zal blijken of de aangepaste conceptwetgeving voldoet aan de belangrijkste uitgangspunten van H2/H19 en het vastgestelde plan van aanpak zoals opgenomen in de extra notitie.
				5. Inventarisatie van de lagere regelgeving voortvloeiende uit de LOK is gereed en er is een planning gemaakt voor het opstellen van deze lagere regelgeving.	15 juli 2022	Een voorstel voor de inventarisatie is meegestuurd met het advies van de TWO (zie H.19.1.3). Deze inventarisatie is door Curaçao afgerond en opgenomen in een plan van aanpak voor de inrichting van de CGA (zie H.19.1.5). In het PvA wordt aandacht besteed aan het opstellen van modeldocumenten, interne processen en beleidsregels (uitwerking: september – december 2022) en het opstellen van extern werkende beleidsregels, richtlijnen en voorschriften (streefdatum: december 2022 – februari 2023). Dit plan is intussen ingediend bij en gepresenteerd aan de Minister van Financiën
				6. De gevolgen van de (lagere regelgeving van de) LOK voor de inrichting van de CGA zijn in kaart gebracht (zie ook H.19.1.5), waarmee een concept plan voor de inrichting van de CGA kan worden opgesteld (concept plan gereed op 15 juli 2022)	15 juli 2022	Een plan van aanpak voor de inrichting van de CGA is gereed en is op 30 juni aangeboden aan de Minister van Financiën.

				7. Er is een goed functionerend online portaal ter registratie van online gaming operators die actief zijn in Curaçao.	1 oktober 2022		Het online portaal wordt nu door technici opgebouwd. Het is nog niet duidelijk of 1 oktober haalbaar is als opleverdatum.
				8. Beperkte toets door TWO aan de NHC op de aangepaste conceptwetgeving (zie H.19.1.4).	15 augustus 2022		Zie toelichting H19.1.4. De beperkte toets kan pas worden uitgevoerd nadat het advies van WJZ op de conceptwetgeving door Curaçao is verwerkt. Curaçao heeft daar maximaal drie weken voor nodig en stuurt uiterlijk 18 september de concept LOK aan TWO. De TWO levert uiterlijk 2 oktober de beperkte toets op aan de NHC.
				9. Evaluatie en voor zover mogelijk verwerking van de uitkomsten van de beperkte toets TWO in de LOK (indien van toepassing), zodat wetgeving voldoet aan de belangrijkste uitgangspunten van H2/H19.	30 september 2022		Zie toelichting H19.1.8. De evaluatie en (voor zover mogelijk en noodzakelijk) verwerking van de uitkomsten van de beperkte toets, kan pas plaatsvinden nadat de beperkte toets is uitgebracht door TWO.
				10. Modelvergunningen zijn in concept opgesteld.	16 september 2022		Modelvergunningen worden in de komende maanden opgesteld. Om modelvergunningen te kunnen opstellen, dient eerst de LOK meer te zijn uitgewerkt, zodat de basis voor de vergunningen ook helder is. Het opstellen van de modelvergunningen schuift derhalve op met dezelfde periode als de tijdslijn van de LOK.
	H.19/ H.2.1	Er zijn waarborgen ingesteld die erop toezien dat het kansspelbeleid in Curaçao voorziet in de bescherming van minderjarigen en andere kwetsbare spelers		1. Onderzoek naar gokverslaving in opdracht van de Curaçao GCB is afgerond.	1 oktober 2022		Het onderzoek naar gokverslaving loopt en de planning is dat het onderzoek eind van het jaar is afgerond.
				2. Er is lagere regelgeving en handhaafbaar beleid opgesteld ten behoeve van consumentenbescherming en verslavingspreventie.	Nader te bepalen		

Bijlage A.3: Voortgang Uitvoeringsagenda Sint Maarten op activiteitsniveau

Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting		
THEMA A: FINANCIËEL BEHEER							
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.1	Onderzoek naar bestaande financiële werkprocessen, waaronder in ieder geval de processen procure to pay en order to cash, en een inventarisatie van de daarbij gebruikte systemen. Inclusief fit/gap-analyse ten behoeve van A.1.2.	5. Definitieve onderzoeksrapport opgeleverd.	Zo spoedig mogelijk		Het onderzoek is afgerond.
				6. Aanbesteding Fit/gap-analyse afgerond.	31 juli 2022		Op 8 augustus heeft de beoordeling van de offertes plaatsgevonden en de aanbesteding wordt afgerond. Het totale onderzoek is uitgebreid en zal bestaan uit een fit/gap analyse, impactanalyse en het opstellen van een Project Initiatie Document.
				7. Resterende financiële werkprocessen uitgewerkt.	31 augustus 2022		Door de omvang van financiële werkprocessen heeft SOAB in de eerste fase de drie grootste processen (payroll, procure tot pay en order to cash) in beeld gebracht. SOAB is nu ook gestart met de uitwerking van de resterende financiële werkprocessen, zodat deze op een later moment ook betrokken kunnen worden bij de inrichting van het nieuwe financiële systeem.
				8. Fit/gap-analyse uitgevoerd.	31 oktober 2022		Hangt samen met A.1.1.6. Door de uitbreiding van het onderzoek zal deze naar verwachting iets langer duren en medio november zijn afgerond, waarna besluitvorming kan plaatsvinden.
				9. Besluitvorming implementatie nieuw boekhoudsysteem.	16 november 2022		Hangt samen met A.1.1.6. Het totale onderzoek zal bestaan uit een fit/gap analyse, impactanalyse en het opstellen van een Project Initiatie Document en is naar verwachting medio november afgerond, waarna besluitvorming kan plaatsvinden.
				10. Opstellen plan van aanpak verbetering beheer financiële systemen.	30 september 2022		Over de invulling van het verbetertraject vindt nog inhoudelijke afstemming plaats. De verbeterpunten komen met name voort uit gebreken bij de vastlegging van beleid. Bezien wordt of dit meegenomen kan worden bij de algehele institutionele versterking.
				11. Plan van aanpak verbetering beheer financiële systemen vastgesteld.	31 oktober 2022		Zie toelichting A.1.1.10
				A.1.2	Verkenning mogelijkheden implementatie nieuw boekhoudsysteem.	1. Verkenning vereisten voor een nieuw aan te schaffen boekhoudsysteem voltooid.	Conform planning A.1.1

	A.1.3	Doorlichting door Nederland samen met Sint Maarten van de praktijk van het begrotingsproces (met name de voorbereiding en opstelling van de begroting voor het komende jaar en de uitvoering van het lopende jaar (begrotings-wijzigingen): begrotingsproces, begrotingsregels, meerjarenramingen (gewone dienst en kapitaaldienst), taken/verantwoordelijkheden/bevoegdheden en (meest) relevante actoren.	6. Plan van aanpak implementatie quick wins begrotingsproces vastgesteld.	30 mei 2022		De gestelde deadline is niet gehaald, maar daar is een gegronde reden voor. Op basis van de uitkomsten van de doorlichting is een routekaart opgesteld, die als basis zal dienen voor het opstellen van het plan van aanpak. Bij het opstellen van de routekaart is gebleken dat eerst nog afstemming noodzakelijk is met SOAB in verband met een ander reeds lopend traject, zodat alles samen kan komen in één gezamenlijk plan van aanpak. Deze afstemming heeft inmiddels plaatsgevonden en het plan van aanpak wordt opgesteld.
			7. Plan van aanpak implementatie structurele verbeteringen begrotingsproces vastgesteld.	31 juli 2022		Zie toelichting A.1.3.6.
	A.1.4	Vaststellen achterstallige jaarrekeningen.	3b. Publicatie jaarrekening 2019.	1 juli 2022		Jaarrekening 2019 is begin juli aangeboden aan de Staten, maar kon pas na het reces geagendeerd worden voor vaststelling.
			4a. Aanbieden jaarrekening 2020 aan Raad van Advies.	1 juli 2022		Ten tijde van het opstellen van deze rapportage is het advies van de Raad van Advies ontvangen. Begin augustus is de jaarrekening voor vaststelling aangeboden aan de Staten.
			4b. Publicatie jaarrekening 2020.	30 september 2022		Ten tijde van het opstellen van deze rapportage is het advies van de Raad van Advies ontvangen. Begin augustus is de jaarrekening voor vaststelling aangeboden aan de Staten.
	A.1.5	Op orde brengen van de balans door een opschoning van o.a. posten debiteuren, crediteuren en activa.	3. Opschoning van balansposten afgerond.	1 september 2022		De opschoning loopt. Op een aantal onderdelen was wel sprake van enige vertraging door een tussentijdse upgrade van het huidige financieel systeem, maar vooralsnog lijkt de invloed op de opschoning en de oplevering van de jaarrekening 2021 beperkt. Wel lopen de geplande trainingen (om nieuwe vervuiling te voorkomen) enige vertraging op, waardoor deze naar verwachting eind Q4 2022 zullen zijn afgerond.
	A.1.6	Juridisch kader aanpassen als basis om financiële kolom te versterken.	3. Opstellen van een plan van aanpak ter afronding van de inventarisatie en de aanpassing van het juridisch kader.	15 juli 2022		Het opstellen van het plan van aanpak heeft onvoldoende aandacht gekregen binnen het programma, waardoor de deadline niet is gehaald. Op 4 augustus heeft een nader inhoudelijk overleg plaatsgevonden, op basis waarvan de aanpak voor het benodigde onderzoek alsnog wordt opgesteld.
			4. Plan van aanpak ter afronding van de inventarisatie en de aanpassing van het juridisch kader vastgesteld.	1 september 2022		Doordat het plan van aanpak niet tijdig is opgesteld zal mogelijk ook de deadline van 1 september niet gehaald worden. De verwachting is dat de beoogde deadline met enkele weken zal worden overschreden.

		A.1.7	Onafhankelijke advisering over het verkorten van de doorlooptijd van de oplevering en de controle van de jaarrekening.	3. Definitieve onderzoeksrapport opgeleverd.	31 oktober 2022		Bij het inlopen van de achterstanden bij de vaststelling van de jaarrekeningen is reeds veel ervaring opgedaan bij het opstellen en controleren, waarmee ook stappen zijn gezet om de doorlooptijd te verkorten. Om een volgende verbeterslag te maken en deze duurzaam in de organisatie te borgen, zal de Auditdienst Rijk technische assistentie verlenen aan het Ministerie van Financiën en SOAB. Hiermee komt het onderzoek te vervallen, maar deze nieuwe meer praktische aanpak past beter bij de huidige situatie en zal naar verwachting sneller tot de gewenste resultaten leiden.
		A.1.8	Roadmap Financieel Beheer.	1. Opstellen Roadmap Financieel Beheer.	31 juli 2022		De Roadmap is opgesteld en gepresenteerd aan de stuurgroep Financieel Beheer.
				2. Roadmap Financieel Beheer vastgesteld.	Medio oktober 2022		Zie toelichting A.1.8.1
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.2.1	Uitvoeren van een peer review op het Department of Statistics	5. Rapportage opgeleverd.	1 juni 2022		De rapportage is opgeleverd.
				6. Smart Action Plan opstellen	1 oktober 2022		Er wordt aan het Plan gewerkt.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.4.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
A.5	Er wordt een Disaster Risk Management beleid, inclusief een Disaster Risk Financing strategie opgesteld en geïmplementeerd.	A.5.1	Opstellen van Disaster Risk Management beleid.	5. Situational Analysis Risk Profile Assessment afgerond	1 augustus 2022		Het concept rapport is op 12 augustus opgeleverd.
				6. Financial Stability Plan opgesteld.	1 augustus 2022		De benodigde documenten voor het Financial Stability Plan zijn in concept gereed. Technische assistentie zal worden geleverd om het te finaliseren zodat het door de COM kan worden vastgesteld.
				7. Financial Stability Plan vastgesteld	1 september 2022		Zie A.5.1.6.
THEMA B: KOSTEN EN EFFECTIVITEIT PUBLIEKE SECTOR							
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend.				Hiervoor wordt zorggedragen door Sint Maarten.

B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Doelstelling is het versterken van de governance en van de bedrijfsvoering om (toekomstige) verliezen en daarmee risico's voor de begroting van Sint Maarten te voorkomen. Het is geen doelstelling om te komen tot afstoten dan wel (deels) vervreemden van (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten die een vastgesteld publiek belang dienen.	B.2.2	Uitvoeren doorlichting overheids-nv's	4. Definitieve eindrapportage opgeleverd.	1 oktober 2022		Loopt conform planning.
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.1	In de Regiegroep Luchtvaart Cariben worden afspraken gemaakt over wederzijdse samenwerking op gebied van veiligheid, bereikbaarheid en regelgeving. Dit betreft grotendeels eilandelijke taken. Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel.				Vooralsnog zijn er geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.2	Risicogerichte integrale doorlichting(en)	1. Inventarisatie aanpak voor de integrale doorlichting.	1 juni 2022		Inventarisatie heeft plaatsgevonden.
				2. Plan van aanpak integrale doorlichtingen opgesteld.	1 oktober 2022		Verloopt volgens planning.
				3. Plan van aanpak integrale doorlichtingen vastgesteld.	1 november 2022		Verloopt volgens planning.
		B.4.3	Versterking wetgevingsfuncties	6. Doorlichting wetgevingsfunctie gereed.	1 september 2022		Door vertraging in het leveren van de technische assistentie zal deze deadline in overleg met Sint Maarten worden verschoven zodra meer helderheid is over de scope van de doorlichting. Het streven is de doorlichting zo spoedig mogelijk plaats te laten vinden.
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3	In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmark onderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	4. Aanvullend benchmark onderzoek gestart.	Q3 2022		Het benchmark onderzoek wordt afzonderlijk uitgezet in Aruba, Curaçao en Sint Maarten. De in Q2 gepubliceerde offerte uitvragen voor Curaçao en Aruba hebben niet tot gunning van de opdracht geleid. De offerte uitvragen zijn aangepast en opnieuw gepubliceerd. De offerte uitvraag voor Sint Maarten is aangehouden zodat het aanbestedingsproces weer gelijk op gaat met Curaçao en Aruba. De verwachting is dat nog in Q3 gestart kan worden met het benchmark onderzoek.

				5. Conceptrapportage gereed en opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	31 oktober 2022		Het opnieuw publiceren van de offerte uitvraag voor Curaçao en Aruba en de aangehouden offerte uitvraag voor Sint Maarten met een latere startdatum voor de uitvoering van het onderzoek leidt tot een aangepaste planning. Het onderzoeksbureau wordt gevraagd om eind november een tussenrapportage op te leveren.
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).	B.6.2	In het kader van capacity building en capacity retention worden een medewerkers-tevredenheidsonderzoek (MTO) en een exit-survey uitgevoerd.	1. Plan van aanpak MTO en exit-survey opgesteld.	augustus 2022		verloopt volgens planning
				2. Plan van aanpak MTO en exit-survey vastgesteld.	medio september 2022		verloopt volgens planning
				3. Start uitvoering MTO en (periodieke) exit survey.	1 juni 2022		Een kick off bijeenkomst heeft plaatsgevonden tussen de leverancier en Sint Maarten waarbij een planning is gemaakt voor de survey en de voorbereidingen daarvan.
				4. Uitvoeren impactscan	Q3 2022		De impactscan heeft plaatsgevonden.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.1	Identificeren verbeterpunten op basis van overzicht van de bestaande situatie.	4. Bevindingen en aanbevelingen ten behoeve van de roadmap vastgesteld.	Zo spoedig mogelijk		De Roadmap is in mei 2021 op basis van een uitgevoerde quick review opgeleverd. Op verzoek van Sint Maarten heeft SOAB een aanvullend onderzoek uitgevoerd ter onderbouwing of falsificatie van de conclusies en aanbevelingen waarop de roadmap is gebaseerd. Dit rapport is op 24 maart 2022 aan Sint Maarten opgeleverd. Interne discussies hebben geleid tot een impasse waardoor grote vertraging op implementatie van (verbeterpunten in het) strategisch personeelsbeleid en optimalisatie van de HR-functie is ontstaan. TWO heeft meerdere interventies gepleegd maar dat heeft weinig opgeleverd. De verwachting is dat de roadmap in augustus 2022 zal worden vastgesteld.
		B.8.2	Implementeren aanbevelingen ten aanzien van geïdentificeerde verbeterpunten in de Roadmap.	1. Plan van aanpak implementatie verbeterpunten (inclusief financiële dekking) opgesteld. 2. Plan van aanpak implementatie verbeterpunten (inclusief financiële dekking) vastgesteld.	1 oktober 2022 1 november 2022		Het plan van aanpak wordt opgesteld nadat consensus is bereikt over de te nemen vervolgstappen. Zie B.8.2.1
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat;	B.9.1	Identificeren verbeterpunten op basis van overzicht van de bestaande situatie.	4. Bevindingen en aanbevelingen ten behoeve van de roadmap vastgesteld.	Zo spoedig mogelijk		zie B.8.
		B.9.2	Implementeren aanbevelingen ten aanzien van geïdentificeerde verbeterpunten in de Roadmap.	1. Plan van aanpak implementatie verbeterpunten (inclusief financiële dekking) gereed.	1 oktober 2022		Zie B.8

	- het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.			2. Plan van aanpak implementatie verbeterpunten (inclusief financiële dekking) vastgesteld.	1 november 2022		Zie B.8
B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.2	Implementatieplan kostenverlaging en verbeteringen ten aanzien van huisvesting.	4. Plan van Aanpak opgesteld.	1 oktober 2022		Hoewel er al een start is gemaakt met het plan van aanpak op basis van de eerder opgestelde roadmap leert voortschrijdend inzicht dat de deadlines moeten worden aangepast. Er wordt nu gewerkt aan diverse randvoorwaarden zoals het opschonen van de kosten administratie. Deze randvoorwaarden zullen een reden zijn voor het aanpassen van de deadlines.
				5. Plan van aanpak vastgesteld.	1 november 2022		
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
B.14	Sint Maarten zal voldoen aan de richtlijnen van het CFATF met betrekking tot bestrijding van fraude en witwassen. Er wordt een plan van aanpak opgesteld en geïmplementeerd.	B.14.2	Uitvoering National Risk Assessment (NRA).	2. Uitvoering NRA gestart.	1 juli 2022		De uitvoering van het National Risk Assessment is met vertraging gestart. Tussentijdse communicatie vanuit Sint Maartense zijde laat lang op zich wachten of blijft uit. Hierdoor ontbreekt de mogelijkheid voor adequate monitoring en bijsturing.
				3. Uitvoering fase 1 en 2.1 en 2.2 uit plan van aanpak gereed.	1 oktober 2022		De vertraging bij de start bij het NRA brengt risico's met zich mee voor de planning van de uitvoering conform het plan van aanpak.
				4. Voortgangsrapportage derde kwartaal 2022.	15 oktober 2022		Voortgangsrapportage wordt tijdig verwacht.
		B.14.3	Uitvoering voorbereiding CFATF Mutual Evaluation	2. Voortgangsrapportage derde kwartaal 2022.	15 oktober 2022		Voortgangsrapportage wordt tijdig verwacht.
B.15	Om de corporate governance van overheidsbedrijven te verbeteren zal het "protocol corporate governance (2020)" (wettelijk) worden vastgelegd en zullen de adviezen van de taskforce corporate governance (2020) worden geïmplementeerd.	B.15.2	Uitvoeren implementatieplan.	5. Voortgangsrapportage 3 ingediend waaruit blijkt dat uitvoering van het implementatieplan in voldoende mate conform planning verloopt.	15 augustus 2022		De voortgangsrapportage is op tijd ontvangen.
THEMA C: BELASTINGEN							
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department	C.1.1	Doorlichting van het fiscale stelsel met als doel te komen tot een advies ten aanzien van een stelselhervorming gericht op vereenvoudiging van het stelsel, beperking van bestuurlijke inmenging en een verbreding van de belastinggrondslag.	3. IMF heeft advies uitgebracht ten aanzien van een stelselhervorming. Deze adviezen worden nader uitgewerkt (C.1.2). Op basis hiervan worden mogelijk nadere vragen voorgelegd aan een onderzoeksbureau.	Voorleggen van nadere vragen wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.		

	(FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.	C.1.2	Vormgeven richtingen ten aanzien van de hervorming van het fiscale stelsel op basis van de aanbevelingen van het IMF en de eerdere voorstellen van Sint Maarten.	2. Beslisnotitie ten aanzien van stelselhervorming behandeld in de Staten van Sint Maarten.	Zo spoedig mogelijk		Stakeholder meetings zijn gehouden en de input van de stakeholders is verwerkt in de beslisnotitie. De voorstellen worden vertaald in wetgevingsconcepten welke samen met de beslisnotitie worden geagendeerd na het reces voor bespreking in de Staten van Sint Maarten.
C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen, voor zover dat nog niet gebeurt.	C.2.2	Start informatie-uitwisseling.	1. Start informatie delen.	1 september 2022		De implementatie verloopt volgens planning.
				2. Start informatie ontvangen.	1 september 2022		De implementatie verloopt volgens planning.
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.	C.3.1	Wordt meegenomen in fase 2 van C.4.				
C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.1	Fase 1: Uitvoeren van enkele quick reviews naar geïdentificeerde bottlenecks en quick wins.	6. Uitwerken leerwerktraject en opstellen van een voorstel.	Q.3 2022		Er zijn afspraken gemaakt voor een geïntensiveerde samenwerking op het gebied van audit in opleiding, begeleiding en uitvoering. De overige opleidingsbehoefte voor de korte termijn is in kaart gebracht en wordt verder uitgewerkt.
				7. Voorstel leerwerktraject vastgesteld.	Q.3 2022		Verloopt volgens planning.
				8. Uitwerken aanbevelingen uit sustainability assessment.	Q.3 2022		Verloopt volgens planning.
		C.4.2	Aanschaf online portal voor de invoer van de belastingmiddelen loonbelasting, Inkomstenbelasting en Belasting op bedrijfsomzetten.	6. Besluitvorming aanschaf portal afgerond.	Q.3 2022		De Belastingdienst Sint Maarten werkt opties vanuit de resultaten en aanbevelingen uit het CARTAC onderzoek voor de aanschaf van een portal uit en legt deze voor ter besluitvorming.
		C.4.3	Opschonen van de CRIB-bestanden waarbij foutieve NAW-gegevens worden hersteld, relaties tussen entiteiten correct worden geregistreerd, personen die onterecht op actief staan worden gecorrigeerd.				loopt mee in C.4.4.
		C.4.4	'Quick win'-maatregelen: voorbereiden en uitvoeren van (a) opschoning databestanden (zie C.4.3), (b) wegwerken achterstanden en (c) versneld innen en invorderen van achterstallige bedragen	6. Voortgangsrapportage tweede kwartaal ten aanzien van de uitvoering van de quick wins inclusief reflectie.	juli 2022		Voortgangsrapportage ontvangen. Uitvoering quick wins komt goed op gang.
				7. Voortgangsrapportage derde kwartaal ten aanzien van de uitvoering van de quick wins inclusief reflectie.	31 oktober 2022		Verloopt volgens planning.

C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Sint Maarten overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Overeenkomen onderlinge regeling tussen Nederland en Sint Maarten	1. Ambtelijke overeenstemming over inhoud en behandeling in Rijksministerraad.	Zo spoedig mogelijk		Ondanks de inzet van technische assistentie loopt het traject achter bij de verwachting. Onderhandelingen vinden plaats in november a.s. Afhankelijk van het verloop daarvan kan het worden geagendeerd in de Rijksministerraad.
C.6	Wetgeving ten behoeve van ondertekening en inwerkingtreding Establishment Agreement Wereldbank wordt aangenomen en geïmplementeerd.	C.6.1	Implementatie wetgeving (belastingparagraaf) Establishment Agreement Wereldbank.	4. Publicatie Landsverordening.	Zo spoedig mogelijk		De vereiste wetgeving is door het parlement aangenomen en zal worden verzonden aan de Gouveneur voor bekrachtiging.
THEMA D: FINANCIËLE SECTOR							
D.1	Er wordt een integrale doorlichting van de financiële sector uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.1.1	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig.	Doorlopend		De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang.
D.2	Er wordt een integrale doorlichting van het stelsel van toezicht (wet- en regelgeving, toezichtbeleid) op de financiële markten uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.2.1	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zullen in lijn met de aanbevelingen van het IMF de transitie naar risico-gebaseerd toezicht en de versterking van toezichthandhaving worden geprioriteerd.	Doorlopend		Zie D.1.1.
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1	Onderzoek naar dollarisatie door IMF.	2. CBCS zal op basis van de bevindingen van het IMF-rapport over de voor- en nadelen van de dollarisatie als eerste follow-up analyseren hoe de mogelijke nadelen die samenhangen met het hebben van een eigen munt in de landencontext het beste kunnen worden ondervangen.	Eind 2022		CBCS heeft een position paper opgesteld en werkt aan een meer diepgaande analyse van hoe de mogelijke nadelen die samenhangen met het hebben van een eigen munt in de landencontext het beste kunnen worden ondervangen. Gezien de complexiteit van het vraagstuk ligt de deadline op eind 2022. Er zijn thans geen signalen dat deze niet zal worden gehaald.

D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel DGS en modernisering resolutieaamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Voortzetting plan van aanpak CBCS, ontwikkeling wetgevingskalender en afspraken met WJZ over versterking wetgevingscapaciteit.	2. Wetgevingskalender implementeren. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zullen in lijn met de aanbevelingen van het IMF zal bij de verdere uitvoering de modernisering van het resolutieaamwerk worden geprioriteerd. Daarnaast zal CBCS een roadmap ontwikkelen voor het adresseren van de resultaten van het geplande asset quality review.	Doorlopend		Zie D.1.1.
D.5	De governance van de CBCS wordt versterkt, conform internationale best practices waaronder door het scheiden van verschillende taken binnen de CBCS.	D.5.2	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de interne organisatie van de CBCS.	1. Voortgang aanbevelingen naar aanleiding van review interne organisatie monitoren. Bij de opvolging van de aanbevelingen uit het IMF-rapport staat de absolute onafhankelijkheid van de CBCS voorop.	Doorlopend		Het onderzoek van het IMF is afgerond en er wordt gewerkt aan de opvolging van de aanbevelingen.
THEMA E: ECONOMISCHE HERVORMINGEN							
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1	Onderzoek huidige arbeidsmarktbeleid en wet en regelgeving.	8. Eindrapportage onderzoek gereed.	15 juli 2022		Het eindrapport is opgeleverd. Er is overeenstemming over het voornemen om de uitkomsten van dit onderzoek en het onderzoek in kader van E4 in het begin van het komende jaar te laten uitmonden in een samenhangende en evenwichtige sociaaleconomische hervormingsagenda.
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen	E.3.2	Implementatieplannen voor maatregelen tegengaan illegale tewerkstelling vaststellen.	8. Plan voor aanvullend onderzoek (inclusief gap-analyse) gereed.	1 november 2022		Verloopt volgens planning.
				10. Implementatieplan kortetermijnmaatregelen gereed	1 september 2022		Verloopt volgens planning.

	worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.			11. Implementatieplan kortetermijnmaatregelen vastgesteld.	1 oktober 2022		Verloopt volgens planning.
E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.	E.4.1	Onderzoek naar stelsel van sociale zekerheid.	7. Eerste tussenrapportage (in presentatievorm) gereed	1 juli 2022		De eerste tussenrapportage is gereed.
				8. Tweede tussenrapportage (in presentatievorm) gereed	1 september 2022		Verloopt volgens planning.
				9. Derde tussenrapportage (in presentatievorm) gereed	1 november 2022		Verloopt volgens planning.
				10. Eindrapportage gereed	31 december 2022		Verloopt volgens planning.
E.5	Sint Maarten verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025) tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekent de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Sint Maarten en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.	E.5.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
E.6	Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningenstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen. Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.6.2	Implementatie aanbevelingen naar aanleiding van onderzoek ondernemerschaps- en investeringsklimaat.	1. Plan van aanpak implementatie aanbevelingen opgesteld.	1 september 2022		Verloopt volgens planning.
				2. Plan van aanpak implementatie aanbevelingen vastgesteld.	1 oktober 2022		Verloopt volgens planning.
				3. Uitvoeren aanbevelingen 1.1, 1.2 en 1.6 uit het onderzoek ondernemerschaps- en investeringsklimaat.	Q3 en Q4		Verloopt volgens planning.
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.	E.7.1	Ontwikkelen van een Plan van Aanpak met vier pijlers: 1. strategische; 2. ruimtelijke-ordeningsbeleid; 3. erfpachtbeleid; 4. administratieve en financiële achterstanden.	3. Plan van Aanpak opgesteld.	1 oktober 2022		Door beperkte beschikbaarheid van TWO en Sint Maarten heeft het opstellen van het PVA vertraging opgelopen. In overleg met Sint Maarten wordt een realistischer tijdsplan opgesteld.
				4. Plan van Aanpak vastgesteld.	1 november 2022		

THEMA F: ZORG							
F.1	Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen: - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin).	F.1.1	Doorlopend.				Sint Maarten werkt, met ondersteuning van VWS, aan het beheersen en bestrijden van de (gevolgen van) COVID-19. Dit is een doorlopende activiteit.
F.2	In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en ander inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan: – reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit.	F.2.1	Uitvoering afspraken vierlandenoverleg januari 2022.	1. Oprichting van DCHA (Dutch Caribbean Hospital Alliance) als rechtspersoon.	1 juli 2022		De oprichting van DCHA heeft plaatsgevonden.
				2. Opening rekening door DCHA waarop de landen hun respectievelijke geldbijdragen kunnen storten.	1 juli 2022		De laatste administratieve stappen om de rekening te openen worden nu uitgevoerd.
				3. Opstellen, afronden en operationaliseren projectplan DCHA.	1 juli 2022		Projectplan is opgesteld.
F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.1	Opstellen en uitvoeren plan van aanpak met als doel het verhogen van de doelmatigheid en effectiviteit van de zorg op lange termijn (General Health Insurance).	4. Aanbesteding van de opdracht aan een projectmanager afgerond, en opdracht gestart	Zo spoedig mogelijk		De aanbesteding is met vertraging succesvol afgerond. De contractering van de geprefereerde kandidaat is in uitvoering.

				6. Knelpuntenrapportages afgerond voor SZV en Belastingdienst (actie 2.a.2 en 2.b.2 van het PvA)	15 juni 2022		Knelpunten zijn geïnventariseerd ten behoeve van de go/no go beslissing GHI per 1-1-2023
				9. addendum op PvA GHI gereed voor aanbidding aan CoM en TWO ter goedkeuring	1 juli 2022		Het addendum is gereed voor agendering door CoM en vervolgens doorzending naar TWO.
				10. Nieuwe versie PvA gereed	31 augustus 2022		Verloopt volgens planning.
				11. Tweede tussenrapportage i.v.m. bijdragebrief december 2021	1 juli 2022		De tweede tussenrapportage is ontvangen.
				12. Derde tussenrapportage i.v.m. bijdragebrief december 2021	1 oktober 2022		De verwachting is dat deze op tijd zal worden ontvangen.
		F.3.2	Opstellen plan van aanpak met als doel het verhogen van de houdbaarheid van het zorgstelsel op de korte termijn, waarbij in ieder geval wordt gekeken naar het uitvoeren van behoeftegeraming zorginstellingen, efficiënte inkoop medicijnen en preventieve zorg.	2. Plan van aanpak opgesteld.	1 juni 2022		Plan van aanpak is al geruime tijd in concept gereed maar door capaciteitsproblemen is vaststelling op ambtelijk niveau nog niet gebeurd. Verkrijgen van gegevens als input duurde langer dan gepland.
				3. Plan van aanpak vastgesteld.	1 juli 2022		Zie punt 2.
				6. Wijziging ZV/OV-loongrenzen van kracht.	Zo spoedig mogelijk		De wet tot wijziging van de ZV loongrens is gepubliceerd. De SZV implementeert de nieuwe loongrens per 1 augustus 2022.
THEMA G: ONDERWIJS							
G.1	Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde: <ul style="list-style-type: none"> - onderwijskwaliteit, lesmethoden en -middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; - samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken. Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.	G.1.1	Doorlichting van het onderwijsbestel.	5. Eindrapportage gereed.	1 oktober 2022		De verwachting is dat deze (al verschoven) deadline gaat worden gehaald ondanks het feit dat publicatie van het tussenrapport ernstige vertraging heeft opgelopen. Het eindrapport zal na oplevering uiterlijk na ca 6 weken worden gepubliceerd.

THEMA H: VERSTERKEN RECHTSSTAAT						
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	H.1.1	Doorlopend.			
H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.2.2	Implementatie van Plan van Aanpak	3. Visiedocument vastgesteld (actie 2.2 en 2.3 uit Plan van Aanpak).	Zo spoedig mogelijk	Visiedocument is vastgesteld.
				4. Actieplannen vastgesteld voor doel 2 (Elevate and control the quality of gaming and gambling) en 4 (Create an effective and efficient regulatory body and framework to safeguard the integrity of the gaming and gambling industry) (actie 2.4 uit Plan van Aanpak).	Zo spoedig mogelijk	De actieplannen zijn goedgekeurd in de Council of Ministers van 28 juni 2022.
		H.2.3	Schrijven nieuwe kansspelwet- en regelgeving	1. Concept wetgeving gereed	1 oktober 2022	Verloopt volgens planning.
				2. Opstellen van TOR voor technische assistentie	1 juli 2022	TOR is gereed.
H.2.4	Implementatie van Plan van Aanpak- technische keuring/ audit speelautomaten	3. Opstellen lagere wet- en regelgeving	Nader te bepalen	Zodra technische assistentie is geregeld zal er meer inzicht worden verkregen in de planning.		
H.9	Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	H.9.1	Projectfase uitvoeren op basis van vastgesteld plan van aanpak.	1. Een technische audit van speelautomaten uitgevoerd door GLI i.s.m. SXM. Feitelijke situatie van de machines controleren.	1 januari 2023	Verloopt volgens planning.
				4. Concept-wetsontwerp.	1 januari 2023	Project verloopt volgens planning. In het JVO van januari a.s. zal conform planning een concept voorstel van Rijkswet ter goedkeuring worden voorgelegd inclusief een Memorie van Toelichting. Zo mogelijk zal bij die gelegenheid ook een uitvoeringstoets worden aangeboden waarin de consequenties van de wetgeving worden geduid. Na goedkeuring door de JVO-ministers volgt consultatie waarna het definitieve voorstel van Rijkswet ter accordering aan het JVO zal worden voorgelegd.
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de	H.12.1	Opvolgen aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving m.b.t. het criminaliteitsfonds.	5. Het beleidsplan 2023 Criminaliteitsfonds is vastgesteld.	1 september 2022	De kick-off meeting heeft op 10 mei 2022 plaatsgevonden. De opdracht is in uitvoering. Het beleidsplan zal naar verwachting in september aan de minister van Justitie SXM worden aangeboden ter vaststelling.
				6. Handboek Crimefonds is vastgesteld.	1 september 2022	Een concept Handboek is gereed. Vaststelling dient te gebeuren door de COM.

	aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.			7. Financiële administratie is ingericht.	1 september 2022		De inrichting van de financiële administratie zal naar verwachting in oktober -november 2022 plaatsvinden. Er is een vertraging opgelopen gezien de huidige stand van zaken moest worden geëvalueerd.
				8. Een uitvoeringsorganisatie is opgericht en ingewerkt.	1 september 2022		De werkzaamheden worden naar alle waarschijnlijkheid intern belegd zodra hier capaciteit voor kan worden vrijgemaakt.
				9. Een stuurgroep Misdaadbestrijding is opgericht en ingericht.	1 augustus 2022		De oprichting van de stuurgroep ligt bij de minister. Hoewel er al wel wordt gezocht naar kandidaten zal de gestelde deadline worden verschoven.
				10. Evaluatie afgerond en project afgesloten.	1 september 2022		De verwachting is dat de resultaten die nodig zijn om het project af te ronden tijdig zullen plaatsvinden. Hierna zal de evaluatie pas kunnen worden uitgevoerd. Verwachting is dan ook een verschuiving van de deadline ondanks aanhoudende voortgang.
H.20	Om de detentieomstandigheden te verbeteren zal Sint Maarten in overleg met Nederland de gemaakte afspraken verbetermaatregelen uit 2018 uitvoeren en zo nodig de hiervoor benodigde middelen vrijmaken en in de begroting opnemen.	H.20.1	Realiseren verbetermaatregelen.	1. Verbetermaatregelen gerealiseerd.	31 augustus 2022		Hoewel er voortgang wordt geboekt door Sint Maarten, is deze niet zodanig dat de verwachting is dat alle resterende verbetermaatregelen volledig zijn gerealiseerd bij de deadline van 31 augustus 2022. Sint Maarten zal de afronding van de maatregelen moeten bespoedigen en actief interveniëren op de punten waar de voortgang achterblijft.
H.21	Om te voldoen aan de (internationale) eisen m.b.t. detentie zal Sint Maarten voor 15 februari 2021 met Nederland UNOPS de opdracht geven tot een vooronderzoek om te komen tot een lange termijn plan voor de detentiesituatie op Sint Maarten.	H.21.1	Opzetten Trustfund en bijbehorende arrangement(s) door UNOPS, met Nederland als donor en Sint Maarten met eigen bijdrage in Trustfund.	1. Trustfund opgezet en bijbehorende arrangement(s) getekend door UNOPS, SXM en BZK.	1 september 2022		BZK en Sint Maarten hebben actief bijgedragen aan de voorbereidende activiteiten. N.a.v. zorgen rondom aan fraudezaak bij UNOPS bij een investeringsfonds, heeft NL een betalingsstop ingesteld t.a.v. lopende projecten met UNOPS en stelt het zich terughoudend op om nieuwe betalingen aan UNOPS te verrichten totdat beter inzicht is verkregen in de effecten op de UNOPS-organisatie. De gesprekken met UNOPS over het nieuwbouwproject zijn door NL en SXM gezamenlijk tijdelijk on hold gezet, tot nadere besluitvorming in de volgende Joint Executive Board van eind aug – begin sept 2022.

Bijlage B: Zienswijzen van de Landen op Uitvoeringsrapportage

Bijlage B.1: Zienswijze Aruba

Bijlage B.2: Zienswijze Curaçao

Bijlage B.3: Zienswijze Sint Maarten

Zienswijze

Van: het ministerie van Algemene Zaken namens Land Aruba

Datum: 25 augustus 2022

Onderwerp: zienswijze van Land Aruba op de uitvoeringsrapportage van het landspakket no. 3 2022

Inleiding:

Wederom kan vanuit Arubaans perspectief aangegeven worden dat het ambtelijk team en de lokale materiedeskundigen werkende voor o.a. de publieke sector zich met man en macht inzetten voor het bewerkstelligen van de hervormingen. Dit om te voldoen aan de gemaakte afspraken op koninkrijksniveau aan de hand van het landspakket en ook vanuit de volle overtuiging dat er cruciale hervormingen zijn die vanuit een Arubaanse context doorgevoerd dienen te worden.

Ook deze afgelopen periode kenmerkte zich door een hechte samenwerking met de Tijdelijke Werkorganisatie Nederland (TWO-NED). Op TWO-niveau wordt met wederzijdse respect samengewerkt waarbij er ruimte is voor stevige inhoudelijke discussies maar ook bijsturing richting een context gebonden en effectieve uitvoering. Het Land Aruba hecht waarde aan de voortzetting van deze werkwijze en is TWO-NED erkentelijk hiervoor.

In de context van de huidige werkzaamheden zijn er enkele aandachtspunten die meer aandacht behoeven en waarvan het Land het belangrijk vindt dat deze de nodige aandacht krijgen.

Aandachtspunten:

- **Hervorming belastingstelsel**

- Het traject dat Aruba heeft opgestart is gericht op een gehele belastinghervorming waar (i) verbreding van de belastingbasis, (ii) verschuiving van directe naar indirecte belastingen en (iii) invoering van een btw-systeem, onderdeel van uitmaken. De voorgenomen fiscale hervormingen zijn niet alleen gestoeld op de verhoging van belastinginkomsten maar ook op de herinrichting van het huidige belastingstelsel om zo bij te dragen aan een eerlijke verdeling van inkomen, stimulering van de economie, uitvoerbaarheid en controleerbaarheid. Het persisterende standpunt, schriftelijk weergegeven door middel van een appreciatie van het ministerie van Financiën in Nederland, is het doorvoeren van een btw-stelsel met één tarief. Aruba heeft veelvuldig aangekaart dat de invoering van een één tarievenstelsel, gelet op de budgettaire context van overheidsfinanciën, een hoog inflatoir effect op een groot deel van de samenleving (lees: circa 45% van de werkende klasse) zal hebben. Daarnaast is de wereldwijde inflatie en daarmee samenhangende stijgende olieprijs (lees: water- en elektra), stijging van transportkosten en wereldwijde schaarste van producten die geïmporteerd worden een bijkomende factor. Om te kunnen voldoen aan de harde aanbevelingen die gedaan zijn door het ministerie van Financiën in Nederland, onderschreven door TWO-NED, kan er geen andere conclusie getrokken worden dan dat Aruba opnieuw de nodige berekeningen behorende bij een één tarievenstelsel dient uit te voeren en te toetsen. De toetsing is gestoeld voornamelijk op de ontwikkeling van het minimumloon op het eiland, gradatie van armoede waarbij ook andere compenserende maatregelen moeten worden overwogen ten einde het nodige draagvlak bij de diverse werkgeversgroepen en vakbonden te kunnen creëren. Er wordt overwogen om een pakket met een soortgelijk financieel effect als bij de invoering van een btw-stelsel per 1 januari 2023 in te voeren. Er is voor gekozen om specifieke details hieromtrent eerst op bestuurlijk niveau tussen Nederland en Aruba te bespreken alvorens het voortzetten van de besprekingen op ambtelijk niveau. Wederom acht Land Aruba het van belang dat er vanuit Nederlandse zijde inzicht is in de lokale context bij het adviseren over de uit te voeren hervormingen waaronder die van het belastingstelsel.

- **Structuur en samenwerking Tijdelijke Werkorganisaties**

Er is op lokaal niveau behoefte aan meer duidelijkheid en betrokkenheid als het de werkwijze van het landspakket betreft. Het gaat hier met name om aspecten zoals de diverse interne afstemmingsrondes bij BZK waarbij opgestelde plannen, *roadmaps*, projecten of soortgelijke documenten door diverse personen getoetst dienen te worden. De interne afstemming is tijdsintensief, waardoor lokale teamleden in een zeer korte periode de ontvangen terugkoppeling moeten verwerken om zo te voldoen aan de gestelde deadlines. Er wordt gepleit voor een meer evenwichtige procedure waarbij er met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) afspraken gemaakt kunnen worden over een slagvaardige interne afstemming. Ook acht het land van belang dat de informatie die verstrekt wordt door de Nederlandse collega's of de diverse experts die betrokken zijn bij het landspakket traject eenduidig is. Dit zodat iedereen op lokaal niveau eenzelfde veronderstelling heeft van zaken en de processen goed verlopen. Vanuit Arubaanse zijde zal ervoor gezorgd worden dat de lokale teams op gestructureerde wijze blijven werken en communiceren richting de Nederlandse collega's. Zeer positief is dat er binnenkort gesproken wordt over een mogelijke gezamenlijke werkwijze. Het uitgangspunt hierbij is het aanscherpen van de huidige werkwijze waarbij er ruimte is voor een context gebonden aanpak voor beide landen. Aruba vindt het van groot belang dat deze gezamenlijke werkwijze opgesteld wordt.

- **Capaciteit en context:**

- Aruba deelt de zorgen over de beschikbare capaciteit van het lokale team. Dit thema is meerdere malen vanuit Arubaanse zijde aangekaart (ook in de vorige zienswijze) waarbij er aandacht is gevestigd voor het belang van het prioriteren van de diverse hervormingen. Het tegelijkertijd willen doorvoeren van 63+ maatregelen, ondanks de enorme inzet en betrokkenheid van het lokale team, is binnen de context van Aruba als kleine eilandstaat een punt van zorg. Hoewel het land zeer erkentelijk is voor de mogelijkheid om extra ondersteuning te krijgen bij de uitvoering van de diverse trajecten, en op slagvaardige wijze invulling hieraan geeft, blijft de kleinschaligheid van een kleine eilandstaat en de daarbij behorende instituten een factor waarmee rekening gehouden dient te worden. In het bijzonder als het de financiële situatie van Aruba betreft waarbij er hard wordt gewerkt aan de houdbaarheid van overheidsfinanciën terwijl tegelijkertijd de verwachting is dat de nodige investeringen gedaan worden in het kader van het landspakket. Inzicht in Nederland in de hierboven beschreven tegenstrijdigheid is gewenst.

Aan: De Rijksministerraad
D.t.k.v. de Staatssecretaris van
BZK en Digitalisering
Mevr. A van Huffelen
Den Haag
NEDERLAND

Datum
24 augustus 2022

Zaaknummer
2022/029239

Uw brief

Uw kenmerk

Onderwerp
Zienswijze Land Curaçao op concept
Uitvoeringsrapportage landspakketten Aruba, Curaçao en
Sint-Maarten voor de periode: 16 mei 2022 – 15 augustus
2022 (gedeelte Curaçao)

Pagina's: 2

Bijlagen

Geachte Raad,

Naar aanleiding van de verslaggeving van de Tijdelijke Werkorganisatie (TWO) in Hoofdstuk 3 en bijlage A2 van de Uitvoeringsrapportage landspakketten Aruba, Curaçao en Sint-Maarten over de periode van 16 mei 2022 tot en met 15 augustus 2022, wenst de regering van het Land Curaçao u als volgt te informeren.

Tijdens de verslagperiode van de onderhavige uitvoeringsrapportage is er wederom goede voortuitgang geboekt bij de uitvoering van het Landspakket. In een aantal van de hervormingen zijn zoals verwacht wat vertragingen opgelopen. Daar waar vertragingen zijn opgetreden in de uitvoering is gebleken dat dit in de meeste gevallen te wijten is aan capaciteitsproblemen binnen de overheid (gezien de veelheid aan hervormingsmaatregelen en projecten), het niet tijdig aantrekken van de benodigde externe ondersteuning (omdat het beleid daarvoor nog in ontwikkeling is) of de complexiteit van de besluitvorming rondom de hervormingen.

In enkele gevallen is de oorzaak van een vertraging ook gelegen aan het feit dat de vele evaluaties en toetsingen door TWO en Nederlandse ministeries relatief veel tijd in beslag nemen, waardoor ook de reacties daarop en 'follow up' de nodige tijd vergen. De regering trekt er hard aan, daarbij ondersteund door de NHC, om de in het derde kwartaal opgelopen vertragingen, voor zover te wijten de eigen inspanningen, in het vierde kwartaal in te halen en toekomstige vertragingen tot een minimum te beperken.

Mede met het oog op dit laatste zal in het kader van de implementatie van de uitvoeringagenda voor het vierde kwartaal van het jaar 2022 de nodige aandacht worden besteed aan het bijstellen van de 'roadmaps' voor verschillende thema's uit het landspakket, alsmede het opstellen van nieuwe 'roadmaps'. Daarin zullen implementatiestrategieën, de benodigde hervormingsmaatregelen en begrotingen concreet worden uitgewerkt, met inachtneming van de draagkracht van het Land Curaçao. Daarbij dient er ook steeds ervoor te worden gewaakt dat de hiervoor genoemde evaluaties en toetsingen door Nederlandse ministeries en de TWO niet hun doel voorbijschieten c.q. als resultaat hebben dat het eigenaarschap van Curaçaose bestuurs- en andere overheidsorganen over de uitvoering van de hervormingen en het te voeren beleid in het gedrang komt.

De regering zal dan ook bij de beoordeling van het toezicht door TWO, en ook naar de NHC toe, blijven benadrukken dat de eigen verantwoordelijkheid en eigenaarschap van Curaçao te allen tijde voorop moet blijven staan bij de implementatie van de hervormingen, rekening houdend met de belangen en beleidsprioriteiten van het Land Curaçao. In dit kader zij wederom herhaald dat de regering van Curaçao, daarbij ondersteund door de NHC, zich zal blijven inzetten om de hervormingen zoals opgenomen in de uitvoeringsagenda bij het Landspakket zo effectief en efficiënt mogelijk uit te voeren, rekening houdend met de beschikbare lokale capaciteit, meergenoemd eigenaarschap en de financiële draagkracht van de overheid.

Hoogachtend,

G. Pisas

Minister-president, tevens minister van Algemene Zaken

PRIME MINISTER OF SINT MAARTEN
Minister-President van Sint Maarten

Philipsburg, 25 augustus, 2022

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De Staatsecretaris Koninkrijksrelaties en digitalisering, mevrouw Alexandra van Huffelen,
Postbus 20011
Turfmarkt 147
2500 EA Den Haag
Nederland

Onderwerp: uitvoeringsrapportage 16 mei '22 – 15 augustus '22
DIV# 12955A

Geachte mevrouw van Huffelen,

De voortgang van Sint Maarten over de periode 16 mei 2022 tot en mei 15 augustus 2022 is wederom constructief geweest. Op basis van de plannen van aanpak worden gericht stappen gezet binnen de kaders van het landspakket.

In de voortgangsrapportage wordt vermeld dat deadlines in enkele gevallen vooruitgeschoven worden. Dit is over het algemeen niet verwonderlijk, omdat plannen van aanpak in principe vaak rigide en precies zijn. Dit geeft projectmanagers weinig ruimte voor autonome beslissingen en creativiteit. Bij het opstellen van deze plannen wordt daarom zoveel mogelijk rekening gehouden met risico's. Echter, een risico kader is nooit allesomvattend. Het opstellen van periodieke uitvoeringsagenda stellen ons in de gelegenheid om aanpassingen te maken. Deze flexibiliteit waarbij gezamenlijk begrip is voor de context waarbinnen gewerkt wordt komt ten goede aan continue verbeterlagen en zijn een vereiste voor een succesvolle duurzame ontwikkeling. Deze tussentijdse aanpassingen zullen dan ook ongetwijfeld een terugkerend fenomeen zijn.

Een ander aandachtspunt betreffende de plannen van aanpak, is dat de huidige aanpak te specifiek en opzichzelfstaand is. De ambtenaren en het publiek zien de connecties niet met de beoogde lange-termijn doelstellingen. Dit gebrek aan een helikopter view en tevens integrale aanpak is ook aan de orde gekomen tijdens de counterpartdagen, die onlangs hebben plaatsgevonden. Uitdrukkelijk dient te worden aangegeven, dat de huidige aanpak niet alleen ten koste gaat van het aan het benodigde draagvlak voor de maatregelen, maar tevens ten koste van de efficiëntie en effectiviteit.

Prime Minister / Minister-President

Government Administration Building
Post Office Box 943, Philipsburg / Soualiga road 1, Sint Maarten
(T) +721-5426058 ext. 2994

Voorgesteld is dan ook, om het landspakket te verankeren binnen de Nationale Ontwikkelingsvisie. Deze nationale visie is op basis van een landelijk *all-inclusive* proces tot stand gekomen. Het schets de gewenste duurzame en veerkrachtige toekomst op basis van drie ontwikkelingsthema's en nationale doelen en biedt een uitstekend kader voor de hervormingsmaatregelen.

Het is heel belangrijk dat hierbij niet alleen naar de onderlinge samenhang tussen de hervormingsmaatregelen gekeken wordt, maar dat op korte termijn een helikopter view ten aanzien van alle programma's en projecten onder de Nationale Visie van Sint Maarten gerealiseerd wordt.

Ten aanzien van dit voorstel is door u begrip getoond tijdens de counterpartdagen Sindsdien zijn dan ook de eerste stappen gezet om dit gezamenlijk te bewerkstelligen. Helaas wordt in de rapportage nu alleen gesproken over het beter sturen van de onderlinge samenhang tussen activiteiten 'over de thema's heen'. Dit zou feitelijk verwoord moeten als 'het bewerkstellen van onderlinge samenhang ter bevordering van de efficiëntie en effectiviteit, middels inbedding onder de Nationale Ontwikkelingsvisie van Sint Maarten'.

Ter voorbereiding op het creëren van een onderlinge samenhang tussen de programma's en projecten heeft de TWO voorgesteld om eind oktober/begin september routekaarten (Roadmaps, Theory of Change) uit te werken voor een aantal thema's. Sint Maarten zal ter voorbereiding op die werksessies de informatie ten behoeve van de roadmaps voor de hervormingen zoveel mogelijk aanvullen met informatie ten aanzien van de overige activiteiten van de overheid. De overheid kijkt ernaar om dit proces voor het eind van het jaar gezamenlijk met de TWO te kunnen afronden. Het beoogde resultaat is een visualisatie van alle activiteiten (programma's en projecten) ten behoeve van het halen van de nationale doelen verdeeld onder de drie verschillende ontwikkelingsthema's. Ik ga er dan ook vanuit dat ik kan rekenen op uw steun om dit te bewerkstelligen.

Verder heb ik ook kennisgenomen van het commentaar op het uitblijven van beslissingen. Dit staat haaks op de algemene opmerking dat de voortgang van Sint Maarten constructief is. Desalniettemin, ben ik mij ervan bewust dat enkele van de afgesproken deadlines niet gehaald worden. Dit laat echter onverlet dat wij als ministerraad de ruimte moeten nemen om bepaalde acties zorgvuldig af te stemmen. Het is jammer dat de TWO hieruit de conclusie trekt, dat er geen goede samenwerking is tussen de organisatie en bestuur, terwijl dat helemaal niet het geval is.

Tenslotte verwijs ik u naar pagina 4, van de uitvoeringsrapportage, waar vermeld staat dat het SOAB rapport in maart 2021 is opgeleverd. Dit dient uiteraard maart 2022 te zijn.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Silveria E. Jacobs
Minister-President van Sint Maarten

Prime Minister / Minister-President

Government Administration Building
Post Office Box 943, Philipsburg / Soutaliga road 1, Sint Maarten
(T) +721-5426058 ext. 2994

Bijlage C: Reactie TWO op Zienswijzen

Bijlage C.1: Reactie TWO op zienswijze Aruba

Het Ministerie van Financiën van Nederland en TWO NL (hierna: TWO NL) hebben in het najaar van 2021 gewezen op de aandachtspunten en risico's die gepaard gaan met de introductie van een BTW-stelsel op Aruba. Het ging daarbij vooral om het ambitieuze tijdspad (zeker gezien de beperkte uitvoeringscapaciteit bij de Belastingdienst), het creëren van maatschappelijk draagvlak en het betrekken van de stakeholders. Rond de jaarwisseling 2022 bleek dat Aruba er, zonder voorafgaand overleg, voor had gekozen om het stelsel te compliceren door niet langer uit te gaan van een BTW met één tarief, maar van een BTW met twee tarieven, waardoor het gewicht van de hiervoor geschetste aandachtspunten toeneemt. Die extra complexiteit geldt niet alleen voor belastingplichtigen (bij invoering en jaarlijkse toepassing), maar ook voor de Belastingdienst (meer risico op fraude en oneigenlijk gebruik waardoor extra inspanningen nodig zijn - en blijven - m.b.t. controle en handhaving). TWO NL was om die reden van oordeel dat invoering van een BTW met twee tarieven niet verstandig is. Dit oordeel is ook duidelijk uitgesproken door het IMF, dat een nadere opinie heeft gegeven aan Aruba over dit specifieke onderdeel van de Arubaanse fiscale plannen.

Toen helder werd dat Aruba het dubbele tarief ondanks deze risico's wilde doorzetten, is in de Uitvoeringsagenda een evaluatiemoment opgenomen, zodat beoordeeld zou kunnen worden welke eventuele aanvullende maatregelen nodig zijn om tot een verantwoorde start van het nieuwe stelsel per 1 januari 2023 te komen. Nederland heeft ook toegezegd Aruba hierbij te zullen ondersteunen. Het besluit om de introductie nu toch uit te stellen is eenzijdig genomen en vond plaats voor genoemd evaluatiemoment.

Aruba verwijst in de zienswijze op de Uitvoeringsrapportage naar het inflatoir effect van een BTW met één tarief. Het is goed om op te merken dat TWO NL dit voorjaar heeft aangegeven dat het punt van het beperken van de inflatie voor lagere inkomens op zichzelf gezien een reële overweging is, maar niet per sé tot de conclusie hoeft te leiden van een BTW met twee tarieven, omdat er ook andere mogelijkheden zijn om dit effect te mitigeren. Daarbij zal een BTW met twee tarieven overigens ook inflatoir zijn; grosso modo is een BTW met één tarief vaak het gemiddelde van een BTW met twee tarieven. Aruba geeft in de zienswijze aan de doorrekeningen van de modaliteiten van het nieuwe belastingstelsel opnieuw te zullen uitvoeren. TWO NL ziet hierin een kans om het stelsel eenvoudiger te maken, wat zowel een voordeel is voor bedrijven (minder administratieve lasten) als voor de belastingdienst (controle en handhaving is eenvoudiger). Voorts ontlast het ook de rechterlijke macht, hetgeen op haar beurt ook de Belastingdienst als procespartij ontlast. Daarbij is het, zoals Aruba terecht aangeeft, zaak om goed te kijken naar de consequenties voor de diverse groepen belastingplichtigen, waaronder met name ook de gevolgen van inflatie voor de koopkracht. TWO NL en de adviseurs van het Nederlandse Ministerie van Financiën hebben hierbij inmiddels ondersteuning aangeboden en hopen de ambtelijke gesprekken op korte termijn te kunnen hervatten.

Verder geeft Aruba in de zienswijze op de Uitvoeringsrapportage aan dat er bij lokale partijen behoefte is aan meer duidelijkheid en betrokkenheid over de werkwijze rondom het landspakket. Momenteel worden gesprekken geïnitieerd om de processen en procedures gezamenlijk door te spreken en voor Aruba te verduidelijken.

Tenslotte bevestigt Aruba de problemen rondom capaciteit en wijst op de noodzaak tot prioritering, een noodzaak die TWO onderschrijft en ook steeds bij het opstellen van Uitvoeringsagenda's meeneemt. Wel valt op dat Aruba vooralsnog geen inzicht geeft in de specifieke capaciteitsbehoefte (met onderbouwing) en de redenen waarom deze niet

binnen de eigen organisatie opgelost kan worden. Dat inzicht zou de dialoog over deze kwestie ten goede komen. In elk geval is het van belang dat Aruba blijft zoeken naar mogelijkheden om additionele capaciteit vrij te maken ter ondersteuning van de diverse trajecten binnen de financiële kaders ten behoeve van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën.

Bijlage C.2: Reactie TWO op zienswijze Curaçao

De TWO is verheugd uit de zienswijze te vernemen dat de regering van Curaçao, ondersteund door de NHC, voornemens is de opgelopen vertragingen in het vierde kwartaal in te lopen en toekomstige vertragingen tot een minimum te beperken.

De regering van Curaçao benadrukt in de zienswijze dat de eigen verantwoordelijkheid en het eigenaarschap van Curaçao te allen tijde voorop moet blijven staan bij de implementatie van de hervormingen. De TWO onderschrijft dit en is hierover in het derde kwartaal in gesprek gegaan met de NHC.

Met betrekking tot de evaluaties en toetsingen door Nederlandse ministeries en de TWO waarnaar wordt gerefereerd in de zienswijze, benadrukt TWO dat deze geen inbreuk maken op de eigen verantwoordelijkheid en het eigenaarschap van Curaçao. Deze evaluaties en toetsen beoordelen of de geplande hervormingen en het door Curaçao te voeren beleid in lijn zijn met de afgesproken maatregelen in het Landspakket, zodat de tussen Curaçao en Nederland overeengekomen doelen worden gerealiseerd en waar nodig tijdig kan worden geïntervenieerd en bijgestuurd.

Indien de beschikbare lokale capaciteit of de financiële draagkracht van de Curaçaose overheid het (tijdig) realiseren van de genoemde doelen in de weg dreigen te staan, kan de NHC in overleg treden met de TWO zodat tijdige en effectieve interventies kunnen worden getroffen en (politieke) bijsturing kan worden voorbereid.

Bijlage C.3: Reactie TWO op zienswijze Sint Maarten

Sint Maarten brengt in haar zienswijze naar voren dat ambtenaren en publiek niet altijd de samenhang tussen de plannen van aanpak onderling zien, of de verbinding van deze plannen met de lange termijn-doelstellingen van het Land. Dit zou een risico kunnen vormen voor zowel het draagvlak als de doelmatigheid en doeltreffendheid van de maatregelen in het Landspakket. TWO kijkt daarom met Sint Maarten uit naar de geplande gezamenlijke sessies in oktober en november, die als doel hebben "Theories of Change" en "Roadmaps" op te stellen, instrumenten om ogenschijnlijk losstaande maatregelen aan elkaar te koppelen en de samenhang aan te geven met maatschappelijke lange termijn-doelen. Ook onderschrijft TWO het belang van het expliciet maken van de verbinding tussen de maatregelen in het Landspakket enerzijds en de National Development Vision (NDV) van Sint Maarten anderzijds. Terwijl de afspraken in het Landspakket leidend blijven voor de uitvoeringsagenda's, zal volgens TWO het duidelijk maken van de genoemde verbinding inderdaad bijdragen aan herkenning en erkenning van de maatregelen en daarmee aan maatschappelijk draagvlak, breed eigenaarschap en doeltreffendheid in de uitvoering.

Sint Maarten noemt in haar zienswijze een conclusie van TWO, als zou er in Sint Maarten "geen goede samenwerking zijn tussen de organisatie en het bestuur". Deze indruk heeft TWO zeker niet willen wekken, al is er wel het gevoel dat de communicatie tussen beide niveaus soms vlotter kan. Wanneer het bestuursniveau vaker en uitgebreider wordt geïnformeerd, weet men wat er verwacht kan worden, en kan besluitvorming sneller plaatsvinden. Uit de inmiddels tot stand gekomen gezamenlijke afspraken tussen TWO en Sint Maarten over frequentere afstemming tussen de secretarissen-generaal en de Ministerraad blijkt dat dit gevoel door beide partners wordt gedeeld.